

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA TEXTILNÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

LIBEREC 2006

LENKA ZACHOVÁ

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA TEXTILNÍ

**VÝVOJ TEXTILNÍHO A ODĚVNÍHO
PRŮMYSLU V ČESKÉ REPUBLICE V LETECH
1990-2005 A VÝHLED DO ROKU 2015**

**DEVELOPMENT OF TEXTILE AND CLOTHING
INDUSTRY IN THE CZECH REPUBLIC FROM
1990 TO 2005 AND VIEW TO YEAR 2015**

LIBEREC 2006

LENKA ZACHOVÁ

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená *diplomová (bakalářská)* práce je původní a zpracoval/a jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem v práci neporušil/a autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb. O právu autorském a o právech souvisejících s právem autorským).

Souhlasím s umístěním *diplomové (bakalářské)* práce v Univerzitní knihovně TUL.

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou diplomovou (*bakalářskou*) práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 (školní dílo).

Beru na vědomí, že TUL má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé diplomové (*bakalářské*) práce a prohlašuji, že **s o u h l a s í m** s případným užitím mé diplomové (*bakalářské*) práce (prodej, zapůjčení apod.).

Jsem si vědom toho, že užít své diplomové (*bakalářské*) práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem TUL, která má právo ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených univerzitou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše).

V Liberci, dne 11. května 2006

.....

..

Podpis

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat Ing. Radimovi Šubertovi za odborné vedení této práce, za trpělivost a ochotu při konzultování všech otázek a problémů spojených s daným tématem.

Abstrakt

Tato bakalářská práce dává ucelený přehled vývoje textilního a oděvního průmyslu od roku 1990 do roku 2005. Ukazuje vývoj výroby několika vybraných druhů textilních i oděvních výrobků, přibližuje ekonomickou stránku tohoto odvětví, zabývá se ovlivněním textilního průmyslu po vstupu České republiky do Evropské unie, vlivem Číny a Indie na globální trh s textilem, liberalizací v textilním a oděvním průmyslu, vývojem kurzu koruny vůči euru a dolaru a problematikou Kjótského protokolu. Významnou částí práce je výhled pro textilní a oděvní průmysl do roku 2015. V závěru práce jsou uvedena doporučení pro výrobce oděvů v ČR.

Klíčová slova: textil, oděvnictví, ATOK, liberalizace, Evropská unie, kvóty.

Abstract

This bachelor work gives complete view of development in textile and clothing industry from 1990 to 2005. It shows development of production some chosen kinds of textile and clothing products, it describes economic part of this branch, it speaks about Czech republic after their access to EU. This bachelor work describes influence of China and India to global textile market, liberalization in textile and clothing industry. This work draws influence of exchange rate of Czech crown against euro and dollar and Kyoto protocol problems. One of the main parts is view for textile and clothing industry to year 2015. At the end of this work are introduced recommendations for textile and clothing producers in Czech republic.

Key words: textile, clothing industry, ATOK, liberalization, European union, quotas.

Obsah

POUŽITÉ ZKRATKY	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
ÚVOD	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
1 VÝBĚR ZDROJŮ	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
1.1 ČASOVÁ ŘADA 1990 – 2005	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
2 VÝVOJ OD ROKU 1990 – 2005	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
2.1 VÝROBA VYBRANÝCH DRUHŮ VÝROBKŮ.....	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
2.2 STRUKTURA ODVĚTVÍ.....	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
2.3 EKONOMICKÉ UKAZATELE ODVĚTVÍ.....	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
2.4 POZICE AGREGACE ODVĚTVÍ V RÁMCI ZPRACOVATELSKÉHO PRŮMYSLU.....	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
2.5 INVESTICE	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
2.6 MEZINÁRODNÍ SROVNÁNÍ	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
3 OVLIVNĚNÍ TEXTILNÍHO A ODĚVNÍHO PRŮMYSLU VSTUPEM ČR DO EU ..	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
3.1 EVROPSKÁ UNIE	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
3.2 VSTUP ČESKÉ REPUBLIKY DO EVROPSKÉ UNIE	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
3.3 POHLED NA SOUČASNÝ STAV TEXTILNÍHO A ODĚVNÍHO PRŮMYSLU V EU	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
3.4 VLIV EU NA TRH V ČR.....	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
3.5 LIBERALIZACE OBCHODU V TEXTILNÍM A ODĚVNÍM PRŮMYSLU PO 1. 1. 2005.....	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
3.6 KJÓTSKÝ PROTOKOL.....	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
4 PŘEDPOKLAD VÝVOJE TEXTILNÍHO A ODĚVNÍHO PRŮMYSLU DO ROKU 2015	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
4.1 PERSPEKTIVY ODVĚTVÍ.....	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
4.2 STRATEGIE VÝVOJE TEXTILNÍHO A ODĚVNÍHO PRŮMYSLU.....	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
5 VLASTNÍ DOPORUČENÍ.....	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
6 ZÁVĚR.....	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
7 POUŽITÉ ZDROJE A LITERATURA	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.

Obsah

POUŽITÉ ZKRATKY	6
ÚVOD	7
1 VÝBĚR ZDROJŮ	9
1.1 ČASOVÁ ŘADA 1990 – 2005	11
2 VÝVOJ OD ROKU 1990 – 2005	12
2.1 VÝROBA VYBRANÝCH DRUHŮ VÝROBKŮ	14
2.2 STRUKTURA ODVĚTVÍ	25
2.3 EKONOMICKÉ UKAZATELE ODVĚTVÍ	26
2.4 POZICE AGREGACE ODVĚTVÍ V RÁMCI ZPRACOVATELSKÉHO PRŮMYSLU	31
2.5 INVESTICE	32
2.6 MEZINÁRODNÍ SROVNÁNÍ	33
3 OVLIVNĚNÍ TEXTILNÍHO A ODĚVNÍHO PRŮMYSLU VSTUPEM ČR DO EU	34
3.1 EVROPSKÁ UNIE	34
3.2 VSTUP ČESKÉ REPUBLIKY DO EVROPSKÉ UNIE	36
3.3 POHLED NA SOUČASNÝ STAV TEXTILNÍHO A ODĚVNÍHO PRŮMYSLU V EU	36
3.4 VLIV EU NA TRH V ČR	38
3.5 LIBERALIZACE OBCHODU V TEXTILNÍM A ODĚVNÍM PRŮMYSLU PO 1. 1. 2005	43
3.6 KJÓTSKÝ PROTOKOL	47
4 PŘEDPOKLAD VÝVOJE TEXTILNÍHO A ODĚVNÍHO PRŮMYSLU DO ROKU 2015... ..	49
4.1 PERSPEKTIVY ODVĚTVÍ	49
4.2 STRATEGIE VÝVOJE TEXTILNÍHO A ODĚVNÍHO PRŮMYSLU	51
5 VLASTNÍ DOPORUČENÍ	56
6 ZÁVĚR	58
7 POUŽITÉ ZDROJE A LITERATURA	60

Použité zkratky

EU – Evropská unie

EURATOM – Evropské společenství atomové energie

EHS – Evropské hospodářské společenství

GATT – Všeobecná dohoda o clech a obchodu

WTO – Světová obchodní organizace

CEFTA – Dohoda o volném pohybu

DB – Výroba textilií, textilních a oděvních výrobků

ČSÚ – Český statistický úřad

SÚS – Státní úřad statistický

SP – Svaz průmyslu a dopravy ČR

MPO – Ministerstvo průmyslu a obchodu

ES – Evropské společenství

ESVO – Evropského společenství volného obchodu

ATOK – Asociace textilního – oděvního – kožedělného průmyslu

OKEČ – Odvětvová klasifikace ekonomických činností

TOP – Textilní a oděvní průmysl

TOK – textilní, oděvní a kožedělný

ESUO – Evropské společenství uhlí a oceli

USD – americký dollar

ČNB – Česká národní banka

EUR – Evropská měna euro

ATC – Agreement on Textiles and Clothing

OP – oděvní průmysl

TP – textilní průmysl

EVA – ekonomická přidaná hodnota

MSP – malé a střední podniky

OSN – Organizace spojených národů

SKP – standardní klasifikace produkce

Úvod

Téma „Vývoj oděvního a textilního průmyslu ČR v letech 1990 – 2005 a výhled do roku 2015.“ souvisí s aktuálním problémem ČR a vyspělého světa vůbec, kde se textilní a oděvní průmysl potýká s poklesem produkce. Proto se toto téma jeví jako velmi zajímavé nejen pro mě samotnou, ale i pro ostatní studenty a další subjekty nebo instituce, které se zabývají problematikou oděvního a textilního průmyslu nebo se chystají na vstup do tohoto průmyslového odvětví. Chtěla bych jim ukázat a přiblížit některá historická fakta a události, které měly vliv na vývoj oděvního a textilního průmyslu po roce 1990 v ČR, dále jaký je současný stav oděvního a textilního průmyslu v rámci Evropské unie a na území našeho státu a jaká by je mohla čekat budoucnost, pokud se rozhodnou spojit své další působení s tímto daným odvětvím. Tato práce má deskriptivní charakter a je zaměřena na vývoj a výhled v textilním a oděvním průmyslu.

Je nutné, aby studenti na textilní fakultě byli z důvěryhodných zdrojů informováni o aktuálním vývoji a změnách v tomto odvětví. Například změny související se vstupem ČR do Evropské unie, zrušení dovozních kvót pro Čínu, které má za následek velký příliv čínského zboží do ČR a ovlivnění textilního a oděvního průmyslu u nás. Některé organizace se snaží vytvářet strategie, které mají napomoci textilním a oděvním firmám udržet se na trhu.

Textilní a oděvní průmyslu zahrnuje tyto aktivity:

- Zacházení se surovými materiály, přípravu nebo výrobou různých textilních vláken nebo výrobou přízí spřádáním.
 - ✓ Přírodní vlákna zahrnují bavlnu, vlnu, hedvábí, len, jutu a další.
 - ✓ Uměle vyrobená vlákna zahrnují celulosová vlákna (viskóza), syntetická vlákna (například organická vlákna, která jsou založena na petrochemii, jako jsou polyester, nylon/polyamid, acryl a vlákna z neorganických materiálů, jako je sklo, kov, uhlík, keramika).
- Produkty z pletených a tkaných látek.
- Konečné práce - dávají látkám vizuální, fyzické a estetické vlastnosti, které spotřebitel vyžaduje, například bělení, potiskování, barvení, impregnování, potahování, poplastikování a další.

- Proměny těchto látek v produkty - (prádlo pletené nebo tkané, koberce a ostatní podlahové krytiny, domácí textilie – jako jsou ložní prádlo, stolní prádlo, toaletní prádlo, kuchyňské prádlo a záclonoviny, technické nebo strojní textilie).

1 Výběr zdrojů

Vzhledem k tomu, že tato práce se zabývá vývojem textilního a oděvního průmyslu od roku 1990 bylo nutné některá data a informace vyhledávat přes instituce, které se zabývají shromažďováním statických dat, která se týkají ještě bývalého Československa, ale i současné České republiky. Mezi takovéto instituce patří například *Český statistický úřad* (ČSÚ). Shromažďování některých dat je spjato s historií našeho území. Každý vládce chtěl mít přehled, jaký má majetek, kolik má k dispozici mužů do vojska či od kolika poddaných může vymáhat daně. A tak začaly první soupisy a přehledy. Za nejstarší dochovaný soupis je považován soupis majetku litoměřického kostela z roku 1058. Sledovaly se nejrůznější věci jako byla například nemocnost populace po vypuknutí morové epidemie. V roce 1973 začala tato instituce s každoročním sčítáním lidu. Tři měsíce po vzniku Československa v roce 1919 byl založen *Státní úřad statistický* (SÚS), jako nový orgán pověřený celostátními statistickými šetřeními, mezi něž patřilo například již zmíněné sčítání lidu v té době považované za jeden z nejdůležitějších údajů. V období 2. světové války se činnost úřadu statistického velmi omezila a korespondovala s válečnými podmínkami i postavením našeho státu. Po skončení 2. světové války byl zřízen Státní úřad statistický s celostátní působností, s cílem obnovit vysokou předválečnou úroveň československé statistiky. Po pádu komunistického režimu v roce 1989 se obnovily předpoklady pro budování objektivní, nestranné a nestrannické státní statistické služby. K 1.1. 1993 se vznikem České republiky převzal Český statistický úřad všechny kompetence národního statistického úřadu.

Český statistický úřad poskytuje informace například o tom kolik se na poli urodí, co se vyrábí, jak mnoho se vyváží a dováží. Obchodní a platební bilance České republiky je důležitou souhrnnou informací pro vládu, banky i podnikatele. Na občana má tato informace vliv, pokud se mění ceny dováženého zboží nebo, když se změní kurs české koruny. Další informací pro nás může být soubor národních účtů a výpočet hrubého domácího produktu, který vypovídá o tom, jaká je naše ekonomická výkonnost v porovnání s ostatními zeměmi. Statistika je bohatou studnicí dat, z nichž nelze vyjmenovat všechna. Jen Statistická ročenka ČR jich obsahuje tisíce. [1]

Český statistický úřad úzce spolupracuje s Ministerstvem průmyslu a obchodu a se Svazem průmyslu a dopravy ČR. *Svaz průmyslu a dopravy ČR* (SP) je dobrovolná organizace sdružující zaměstnavatele a podnikatele v České republice z oblasti

průmyslu a dopravy. Svaz průmyslu a dopravy České republiky je nestátní organizací nezávislou na vládě, politických stranách a odborech. [2]

Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO) je ústředním orgánem státní správy. Koordinuje zahraniční obchodní politiku ČR ve vztahu k jednotlivým státům, zabezpečuje sjednávání dvoustranných a mnohostranných obchodních a ekonomických dohod včetně komoditních dohod, realizuje obchodní spolupráci s ES, ESVO, GATT a jinými mezinárodními organizacemi a integračními seskupeními, řídí a vykonává činnosti spojené s uplatňováním licenčního režimu v oblasti hospodářských styků se zahraničím, posuzuje dovoz dumpingových výrobků a přijímá opatření na ochranu proti dovozu těchto výrobků, řídí puncovníctví a zkoušení drahých kovů. [3]

Dalším věrohodným zdrojem pro tuto práci byla *Asociace textilního, oděvního a kožedělného průmyslu* (ATOK). Tato Asociace má své motto „Členství v ATOK dává každému výrobcí textilních, oděvních a kožedělných oborech stejnou šanci ovlivnit prostředí, ve kterém podnikají. Poslední věc, které bychom se měli vzdát je, aspirace na ovlivňování podmínek ve kterých podnikáme. Jediným důvodem naší existence je to, že se nikdo nepostará o naše věci. Pokud se o ně nepostaráme my sami“. ATOK je nezisková organizace, sdružující právnické a fyzické osoby operující zejména na straně výroby v oborech textil a oděv. Reprezentuje a hájí zájmy svých členů ve vztahu ke státním, nestátním i podnikatelským subjektům v České republice i zahraničí. Usiluje o pravdivé vnímání významu a postavení odvětví textil a oděv v české ekonomice. Prosazuje principy výměny zboží v oboru textil a oděv běžné ve světě. Rozvíjí ty činnosti, které jeho členové nemohou dobře vykonávat samostatně, nebo je pro ně jejich vykonávání samostatně méně efektivní. ATOK pro své členy zajišťuje srovnatelné podmínky pro podnikání s konkurencí, podmínky pro zvyšování exportní výkonnosti, podmínky pro výraznější prosazení na domácím trhu, dostupnost kvalifikovaných pracovních sil, informace členům o oborech textil, oděv a kůže, komunikaci se zájmovými skupinami oborů textil, oděv a kůže. Dále si ATOK stanovuje dlouhodobé cíle jako například zvýšení prestiže textilního a oděvního oboru, obhájení pozice oborů textil a oděv, po vstupu ČR do Evropské unie, udržet pozici dominantního sdružení v oborech textilního a oděvního průmyslu, zvýšit jeho reprezentativnost, vytvořit podmínky pro jasné a zodpovědné chování všech subjektů v řetězu výroba – obchod – zákazník na domácím trhu. Asociace v roce 2006 sdružovala 82 firem. Z toho je 57 řádných členů a 25 členů přidružených. Jedním z členů je i Technická univerzita v Liberci, fakulta textilní. [4]

Dalšími zdroji k vyhledávání různých informací k této práci byl internet a tisk. Informace z těchto zdrojů nelze ovšem považovat za principiálně důvěryhodné, proto byly vždy ověřeny.

1.1 Časová řada 1990 – 2005

Od roku 1990 došlo k velkému vývoji nejen způsobů šetření statistických dat, ale i ke změnám ve způsobu zpracování. ČSÚ nemá k dispozici srovnatelné řady za celé zvolené období.

Do rozdělení bývalého Československa se zjišťoval především obchod celé federace. Až do roku 1990 včetně se zahraniční obchod zjišťoval pomocí výkazů. Od roku 1991 se stala oficiálním zdrojem statistiky zahraničního obchodu statistika celní. Rozdělení na Českou a Slovenskou republiku se zjištění provádělo až dodatečně, a to podle sídla PZO (Podnik zahraničního obchodu). Rozdělení nebylo dokonalé, většina PZO byla na území České republiky, navíc součet českého a slovenského zahraničního obchodu neodpovídal obchodu federálnímu, protože některá federální ministerstva měla rovněž povolení k zahraniční obchodní činnosti. Do roku 1990 se dovoz a vývoz zjišťoval podle zemí obchodních, od roku 1991 se převzala metodika OSN a EUROSTATu – zjišťování podle země původu (dovoz) a země určení (vývoz). Po zavedení celní statistiky a posléze po rozdělení bývalé ČSFR, byly některé údaje o zahraničním obchodu sice přepočítány, ale žádný přepočet není dokonalý.

Z hlediska odvětví (zavedení klasifikace SKP – Standardní klasifikace produkce) byl zahraniční obchod prvně publikován ve Statistické ročence 1997, kde byly údaje od roku 1995. Před tímto datem se SKP v zahraničním obchodě nepoužívalo. Dovoz a vývoz podle dvoumístných položek SKP se v SR publikuje dosud. U průmyslu se dříve používala klasifikace JKPOV. Ve starých statistických ročenkách se najdou údaje o vývoji indexu průmyslové produkce, údaje o produktivitě práce i podílu textilní a konfekční výroby na odvětví průmyslu. Pokud jde o vývoj cen výrobců, v SR najdeme jen cenové indexy v průmyslu textilním i konfekčním a spotřebitelské ceny vybraných výrobků. Až od roku 2002 ČSÚ systematicky zveřejňuje údaje za jednotlivé statistiky v elektronické formě na webových stránkách. [5]

2 Vývoj od roku 1990 – 2005

Textilní a oděvní průmyslu se po roce 1990 dostal do útlumu v důsledku politické a hospodářské situace ve světě, s čímž pochopitelně korespondoval i útlum tohoto průmyslového odvětví i u nás. Jedním z nejdůležitějších věcí bylo podle dostupných údajů i to, že Česká republika nebyla připravena na konkurenční prostředí tržní ekonomiky a trvalo určitou dobu než se přizpůsobila těmto podmínkám. Velkou měrou též zasáhl celosvětový textilní a oděvní průmysl export z Číny. Podíl daného průmyslového odvětví na celkovém obratu, exportu a zaměstnanosti se významně snížil. Celková vybavenost výrobními prostředky a technologiemi je nepříznivá, převládá vysoká odepsanost a spolu s nevyužitím kapacit je faktorem snižujícím významně produktivitu přidané hodnoty.

Oděvní a textilní průmysl je proexportně orientované odvětví s krátkým inovačním cyklem obměny výrobků. Podle druhu zpracovávané suroviny se textilní průmysl dělí na průmysl bavlnářský, lnářský, vlnářský a pletářský. Výroba většiny podniků textilního a oděvního průmyslu má více technologických stupňů. Zahrnuje obory předení, tkání, konečnou úpravu a konfekční zpracování textilu.

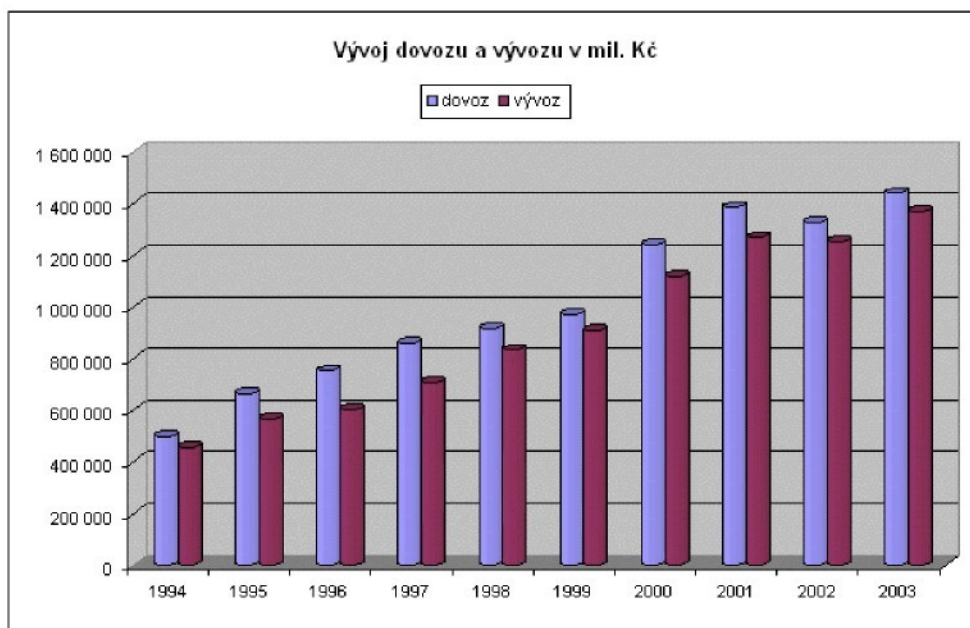
Textilní, oděvní a kožedělný průmysl v České republice má vzhledem k vysokému podílu živé práce na výrobku značný význam pro udržení zaměstnanosti v regionech, kde má významné zastoupení. Zároveň je agregací odvětví s proexportním zaměřením a rychlým inkasem devizových prostředků. Výrazná konkurence na světovém trhu a zvláštní pravidla mezinárodního obchodu pro textilní a oděvní výrobky řadí tato odvětví k citlivým odvětvím, kterým je věnována ve většině zemí zvýšená pozornost. Zvláštními pravidly jsou myšleny veškerá omezení při importu a exportu z České republiky, členských zemí Evropské unie a třetích zemí. Jsou to například licence, množstevní kvóty a cla.

Textilní a oděvní průmysl je odvětví náročné na potřebu pracovních sil, a převažuje zde vysoký podíl ruční práce na výrobku. Charakteristickým rysem je značné zastoupení práce ve mzdě na vývozu. K základním požadavkům kladeným na odvětví patří rychlá odezva výroby na sezónní vlivy. [6] S prudkým rozvojem textilního a oděvního průmyslu v posledních desetiletích souvisí i používání zcela nových oděvních materiálů. Snaha najít co nejproduktivnější způsob výroby textilií vedla k vývoji netkaných textilií, výroba oděvních koženek a umělých kožešin zčásti nahradila žádané, ale poměrně nedostatkové usně a kožešiny přírodní. I tak známé materiály jako tkaniny

jsou zhotovovány v novém, neobvyklém konstrukčním řešení nebo jsou jim úpravou dodávány žádané nové vlastnosti. Vývoj materiálů, které by lépe splňovaly požadavky spotřebitelů, náhrada obtížně dostupných surovin novými a hledání produktivnějších způsobů výroby budou určovat i další směry rozvoje výroby textilií. [7]

Než se začneme zabývat konkrétními oblastmi nebo problémy, je nutné se podívat na to, jak se vyvíjel průmysl jako celek vzhledem k vývozu a dovozu (Graf. č. 1). Je důležité, abychom měli už od začátku představu jaký mělo průmysl postavení v rámci celé ČR.

Graf č. 1 Vývoj dovozu a vývozu v mil. Kč

Tento graf je souhrnným grafem za všechna průmyslová odvětví v naší republice a můžeme z něj vidět, že dovoz byl průměrně v daných letech přibližně o 10% vyšší než vývoz, což samozřejmě není dobré pro naši ekonomiku. Bylo by určitě lepší kdyby poměr dovozu a vývozu byl obrácený.

2.1 Výroba vybraných druhů výrobků.

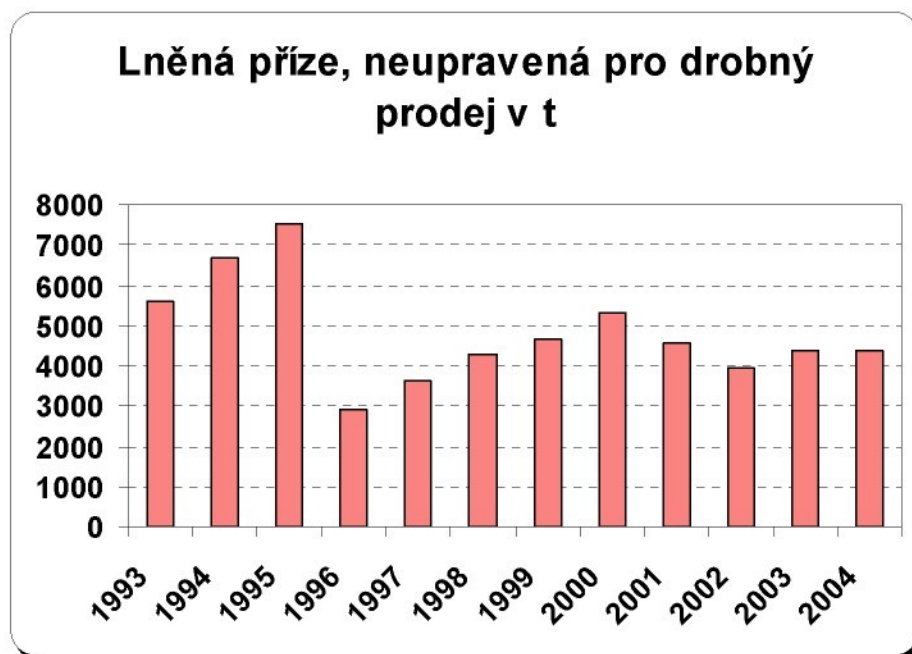
Na základě údajů zpracovaných ČSÚ si můžeme představit vývoj výroby vybraných textilních a oděvních výrobků v daných letech (Graf. č. 2 – 19).

Textilní výrobky

Graf č. 2 *Bavlněné příze.* [ČSÚ]

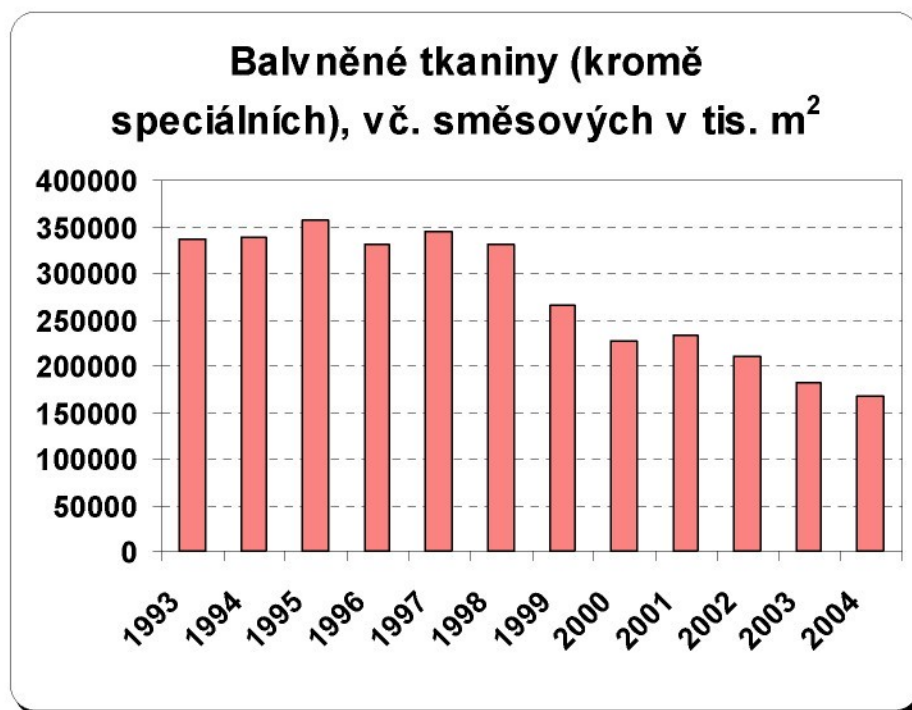
Graf č. 3 *Lněná příze*. [ČSÚ]

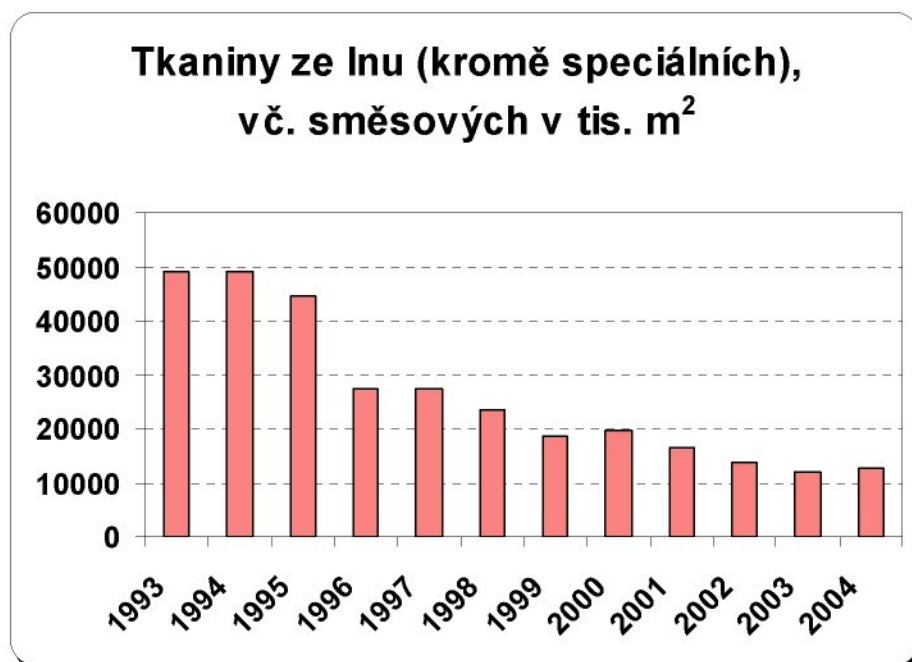
Graf č. 4 *Příze z mykané vlny*. [ČSÚ]

Graf č. 5 *Bavlněné tkaniny.* [ČSÚ]

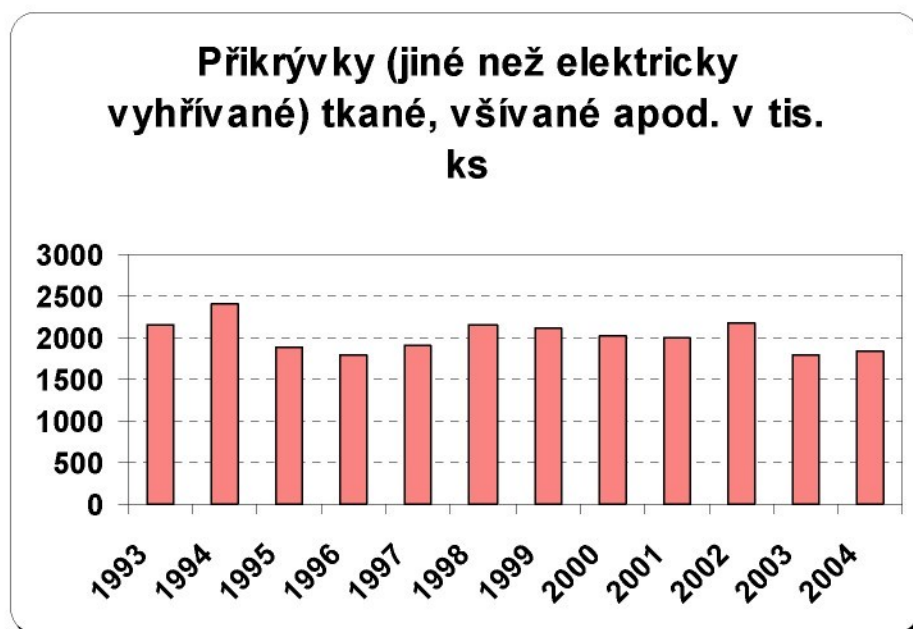
Graf. č. 5 *Tkaniny ze lnu.* [ČSÚ]

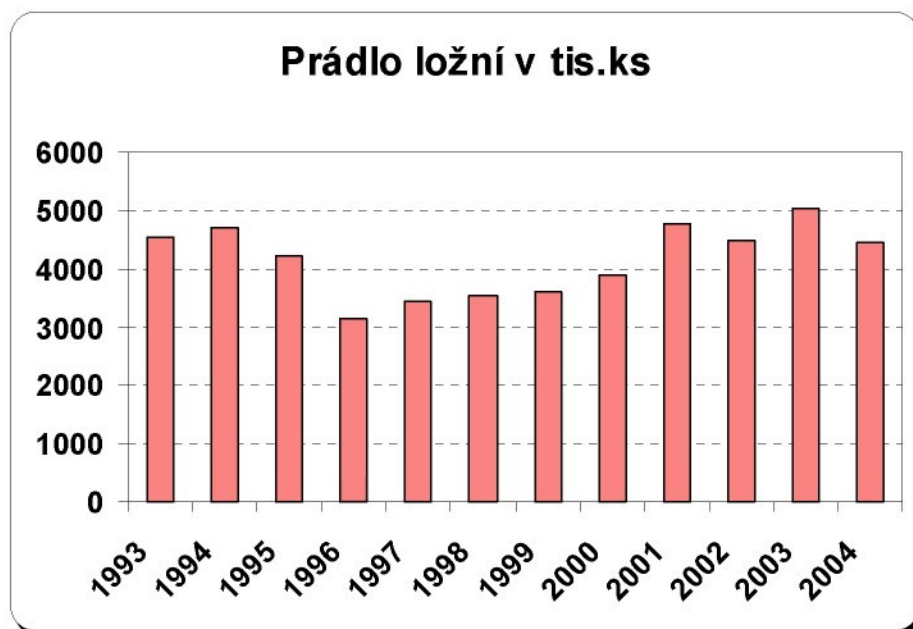
Graf č. 6 *Tkaniny z vlněné příze.* [ČSÚ]

Graf č. 7 *Přikrývky.* [ČSÚ]

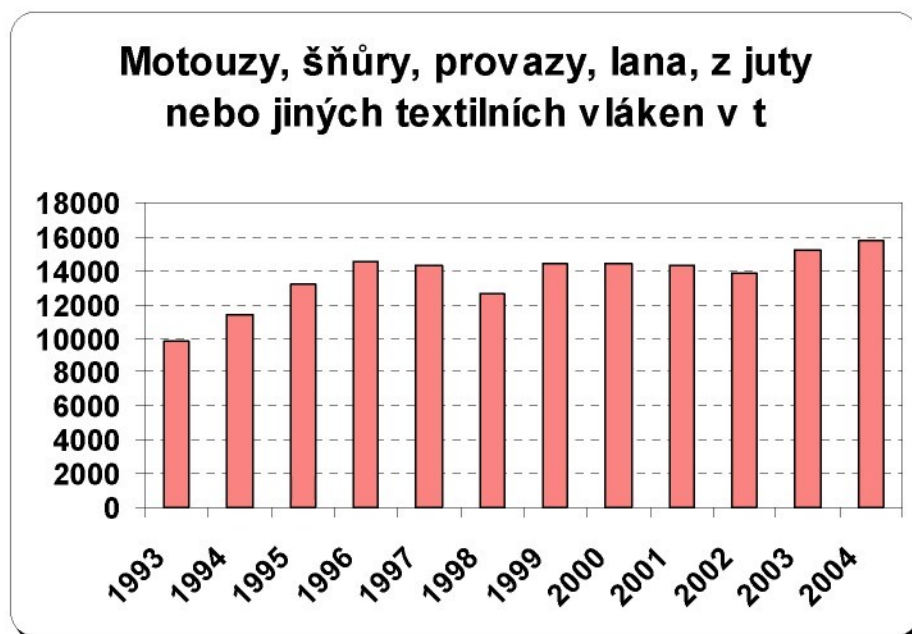
Graf č. 8 *Prádlo ložní.* [ČSÚ]

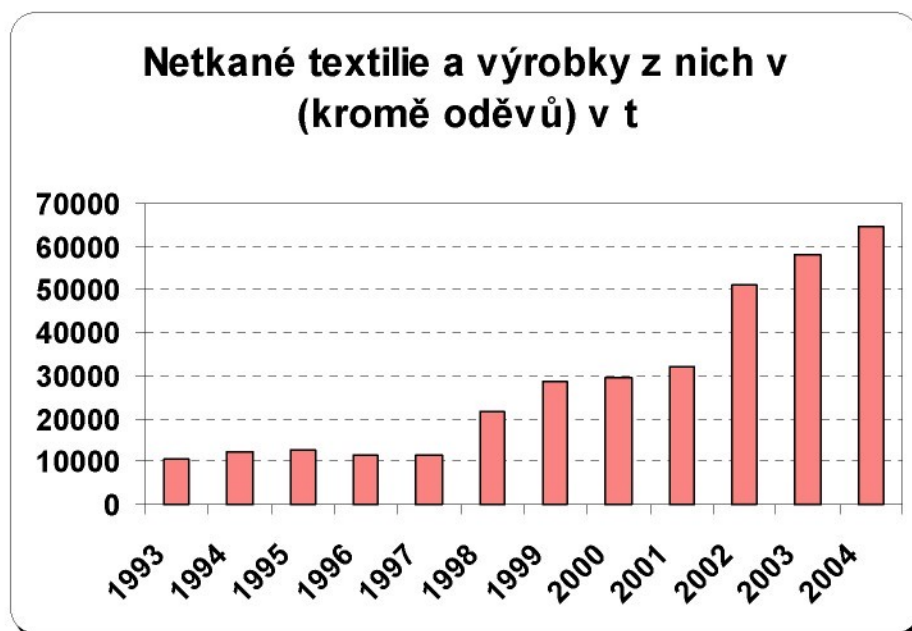
Graf č. 9 *Koberce a ostatní textilní podlahové krytiny.* [ČSÚ]

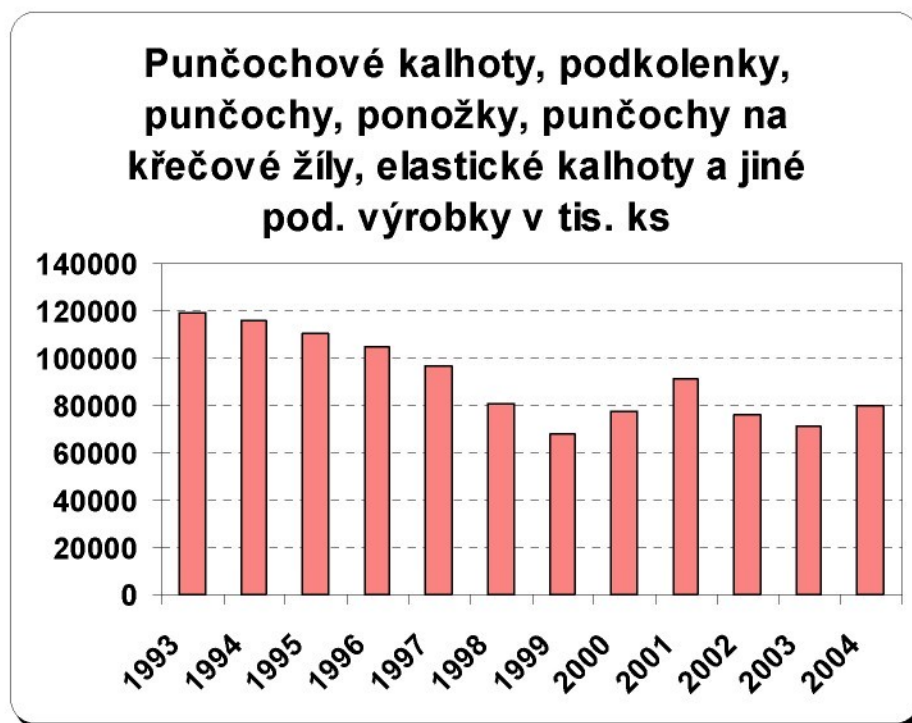
Graf č. 10 *Motouzy, šňůry, provazy, lana.* [ČSÚ]

Graf č. 11 *Netkané textilie.*[ČSÚ]

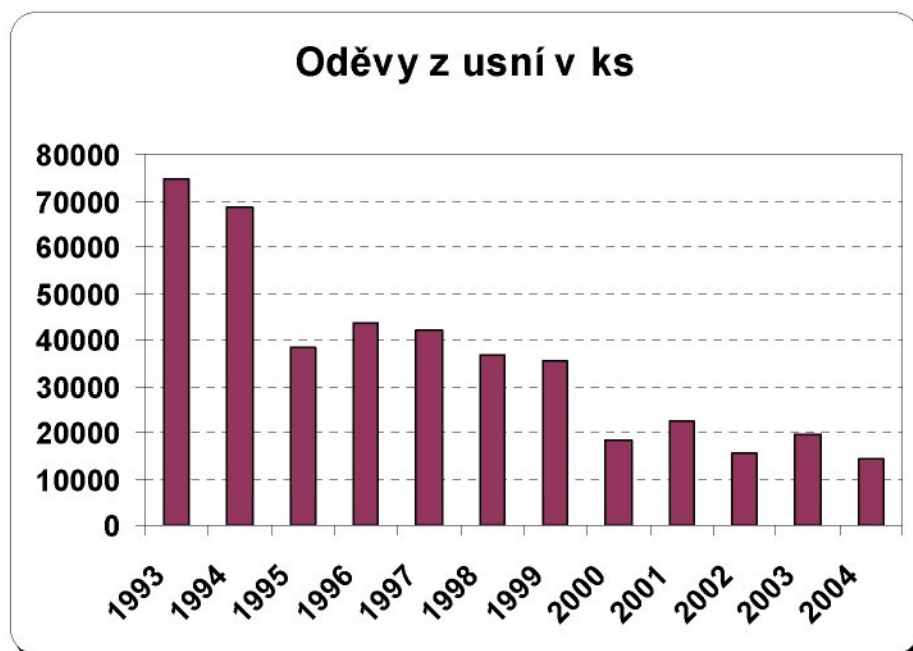
Graf č. 12 *Punčochové kalhoty.[ČSÚ]*

Z těchto grafů, které zachycují vývoj u textilních výrobků je zřejmé, že výroba u některých vybraných výrobků byla poměrně stabilní, například u bavlněné příze byla výroba v roce 1993 pouze o něco málo vyšší než výroba v roce 2004 stejně jako u příkrývek a ložního prádla, u dalších byla mírně kolísající. Lněná příze dosáhla největšího vzestupu výroby v roce 1995, ale hned v následujícím roce klesla až o 61,8%. Výroba byla i výrazně klesající nebo stoupající. Největší poklesy výroby zaznamenávaly tkaniny. Výroba u bavlněných tkanin klesla o 50%, lněných tkanin až o 71,7% a u vlněných tkanin o 61,3%. Za to největší vzestup ve výrobě zaznamenaly netkané textilie a to o neuvěřitelných 650%

Oděvní výrobky včetně kožšinových

Graf č. 13 *Oděvy z usní.* [ČSÚ]

Graf č. 14 *Pracovní oblečení pánské a chlapecké.* [ČSÚ]

Graf č. 15 *Pracovní oblečení dámské a dívčí.* [ČSÚ]

Graf č. 16 *Oděvy pletené, háčkové.* [ČSÚ]

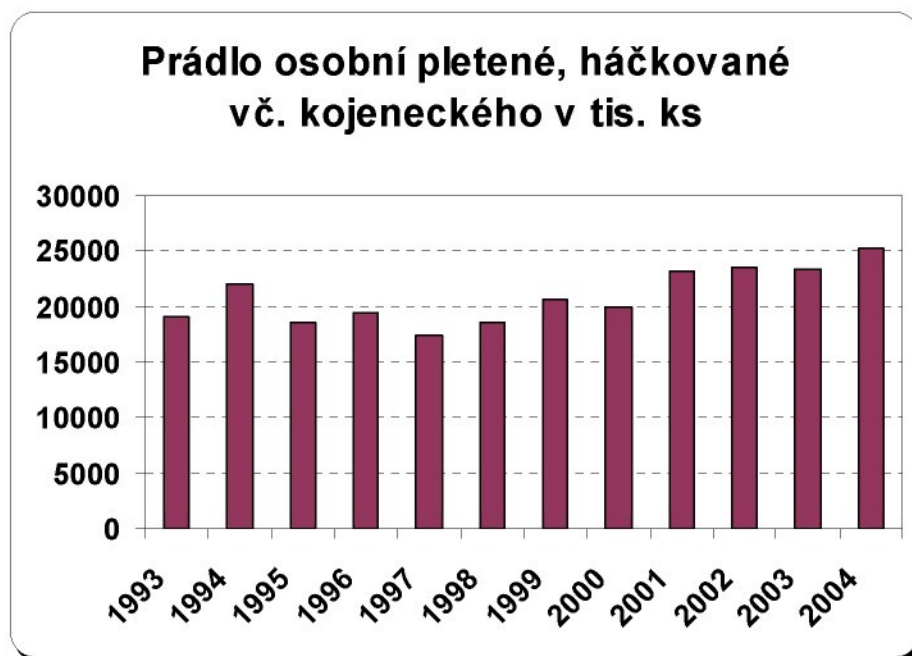
Graf č. 17 *Oděvy nepletené, neháčkované.* [ČSÚ]

Graf č. 18 *Prádlo osobní nepletené.* [ČSÚ]

Graf č. 19 *Prádlo osobní pletené. [ČSÚ]*

Podobně jako z předešlých grafů pro textilní výrobky je možné z grafů pro oděvní výrobky včetně kožehinových vidět, že výroba vybraných druhů výrobků byla kolísaví, ale také hlavně klesaví. Největší pokles zaznamenaly oděvy z usní a to až o 79,7%. Výrazné snížení výroby nastal v důsledku politických a ekonomických změn po roce 1999 u pracovního oblečení a to jak pánského tak i dámského a to o 53,6% a 74,6%. Mírné zvýšení výroby bylo u prádla osobního, háčkovaného včetně kojeneckého a to o 24%.

2.2 Struktura odvětví

V rámci *Odvětvové klasifikace ekonomických činností* (OKEČ) jsou textilní výrobky zařazeny do sekce zpracovatelského průmyslu, subsekce DB (Výroba textilií, textilních a oděvních výrobků) a do oddílu 17 - výroba textilií a textilních výrobků, oddílu 18 - výroba oděvů, zpracování a barvení kožešin kam náleží i oděvy z usní, klobouky i jiné pokrývky hlavy, kožešiny a výrobky z nich. Kožedělné výrobky v oddílu 19, který zahrnuje usně, galanterii a sedlářské výrobky a obuv.

Přehled oddílů 17 a 18.

- 17. Výroba textilií, a textilních výrobků,
 - 17.1 Úprava a spřádání textilních vláken,
 - 17.2 Tkaní textilií,
 - 17.3 Konečná úprava textilií,
 - 17.4 Výroba konfekčního textilních výrobků kromě oděvů,
 - 17.5 Výroba ostatních textilních výrobků kromě oděvů,
 - 17.6 Výroba pletených a háčkových materiálů,
- 18. Výroba oděvů, zpracování a barvení kožešin,
 - 18.1 Výroba kožených oděvů,
 - 18.2 Výroba jiných oděvů a oděvních doplňků,
 - 18.3 Zpracování a barvení kožešin, výroba kožešinových výrobků.

Největším odvětvím z hlediska agregace textilního, oděvního a kožedělného průmyslu je textilní průmysl. V odvětví textilního a kožedělného průmyslu jsou zpracovávány základní suroviny, v oděvním průmyslu jsou zpracovávány základní materiály dodávané textilní prvovýrobou nebo zajišťované dovozem. Jak již bylo zmíněno, odvětví oděvního průmyslu se vyznačuje vysokým podílem mzdové práce na vývozu, zejména do zemí EU. Ve výrobní základně převažují malé a střední podniky. Odvětví kožedělného průmyslu je charakterizováno převažující výrobou obuvi. Ostatní výrobní činnosti tvoří oblast prvovýroby, která je zaměřena na zpracování koželužské suroviny a druhovýroby obor kožedělné galanterie. [8]

2.3 Ekonomické ukazatelé odvětví

Na vývoj produkčních charakteristik pozitivně působila a působí probíhající soustavná restrukturalizace v tomto odvětví, vstup zahraničního kapitálu a zastavování neefektivních výrobních kapacit. Z vývoje produkčních charakteristik vyplývá, že v textilním průmyslu dochází koncem devadesátých let k růstu tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb v běžných cenách. Na druhé straně dochází však k poklesu počtu zaměstnanců (Tab.č.1, graf.č.20), což ovšem nemusí být jen negativním jevem. Důležitějšími ukazateli než počet zaměstnanců jsou například celkové tržby, produktivita a efektivita práce, přidaná hodnota a obrát.

Tab. č. 1 Průměrný počet zaměstnanců v textilním a oděvním průmyslu v daných letech. [ČSÚ]

Rok	Počet zaměstnanců (tis.)	Rok	Počet zaměstnanců (tis.)
1990	287	1997	115
1991	243	1998	113
1992	140	1999	107
1993	133	2000	133
1994	136	2001	126
1995	113	2002	119
1996	100	2003	109

Tato tabulka vypovídá o počtu zaměstnanců v textilním a oděvním průmyslu od roku 1990 – 2003. Z této tabulky je patrné, že v rozmezí let 1990 až 1994 došlo k výraznému poklesu zaměstnanců v tomto průmyslovém odvětví a to až o 111%. Po roce 1995 stále pokles zaměstnanců pokračoval, ale už ne takovou měrou jako v předcházejících letech.

Graf č. 20 *Průměrný počet pracovníků v textilním a oděvním průmyslu.[ATOK]*

V tomto grafu vypracovaným Asociací textilního, oděvního a kožedělného průmyslu se údaje o průměrném počtu zaměstnanců mírně liší od ČSÚ, což je způsobeno rozdílnou metodikou určování a statistickou chybou. I přes tyto odchylky je tento graf velmi zajímavý. Rozděluje nám textilní a oděvní průmysl a zřetelně nám ukazuje jak si jednotlivá odvětví stojí ve čtvrtletích let 2002 – 2004. Je zřejmé, že zaměstnanost v textilním průmyslu v daných letech byla v průměru o 66% vyšší než v oděvním průmyslu. Z tohoto grafu je patrné, že v roce 2002 došlo k největšímu snížení počtu zaměstnanců a to v textilním průmyslu o 9,1% a v oděvním průmyslu o 7,8%. V dalších dvou letech již nedocházelo k tak výraznému úbytku pracovních sil, což je považováno za pozitivní. Celkové snížení počtu zaměstnanců v tomto časovém období bylo u obou dvou odvětvích na hranici 25%.

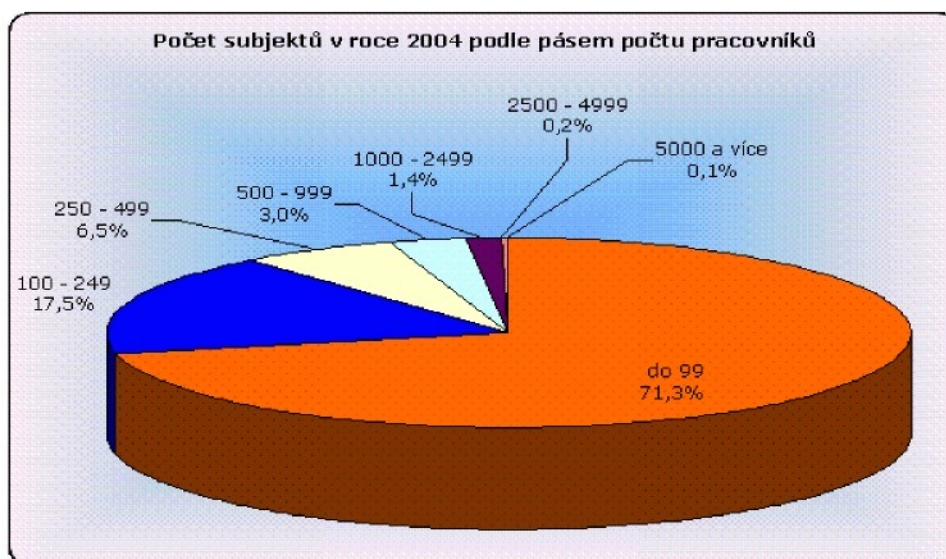
Privatizace a organizační změny, které proběhly od roku 1992, znamenaly zvýšení počtu malých a středních podniků (Tab.č.2), demonopolizaci výroby, vyčlenění obslužných procesů a již zmíněné zastavování neefektivní výroby.

Tab. č. 2 *Počet textilních a oděvních podniků do 500 zaměstnanců. [ČSÚ]*

Rok	Počet podniků (ks)	Rok	Počet podniků (ks)
1990	23	1995	162
1991	40	1996	159
1992	161	1997	777
1993	248	1998	859
1994	334	1999	924

Počet podniků v oděvním a textilním průmyslu od roku 1990 do roku 1994 stoupal. V následujících dvou letech došlo k výraznému poklesu počtů podniků. V roce 1997 nastává razantní nárůst počtů podniků, který následuje i v dalších letech. Od roku 2000 se v důsledku výrazných ekonomických a personálních změn přestává sledovat počet podniků o tak velkém množství zaměstnanců. Další vývoj ukazuje níže uvedený graf, který ilustruje situaci v roce 2004, kde je vidět to, že největší procentuální podíl mají podniky s počtem zaměstnanců menším než sto. Podniků, které měly více než 500 zaměstnanců bylo v tomto roce pouze 4,7%.

Graf č. 21 *Počet subjektů v roce 2004 podle pásem počtu pracovníků. [9]*

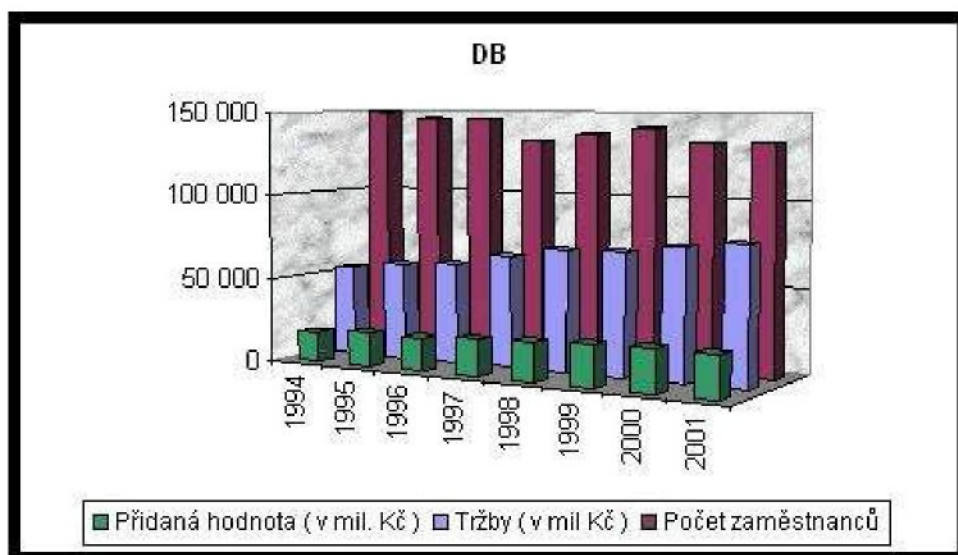
Dále došlo ke změnám v tržní orientaci odvětví, které vyvolaly potřebu restrukturalizace vyráběného sortimentu a výrobní základny. Dynamika restrukturalizačního procesu a zvyšování konkurenceschopnosti výroby neodpovídá novým tržním podmínkám a potřebám spotřebitelů. Většina podniků má zastaralé strojní vybavení a omezené možnosti financování nových technologií, které by umožnily rychle reagovat na požadavky spotřebitelů a zpracovávat nové generace chemických vláken pro zvýšení užitné hodnoty a kvalitativní úrovně výrobků. Ve velmi malé míře jsou využívány obnovitelné zdroje domácích surovin. [10]

Tab. č. 3 Měsíční hrubá mzda v textilním a oděvním průmyslu a v celé ČR na 1 pracovníka. [ČSÚ]

Rok	Mzda TOP Kč	Mzda v ČR Kč	Rozdíl v %	Rok	Mzda TOP Kč	Mzda v ČR Kč	Rozdíl v %
1990	2702	3286	17,8	1998	8125	11705	30,6
1991	3157	3792	16,7	1999	8469	12651	33,1
1992	3660	4644	21,2	2000	9277	13614	31,8
1993	4416	5817	24,1	2001	9874	14793	33,3
1994	4545	6869	33,8	2002	10267	15866	35,3
1995	5819	8166	28,7	2003	10858	16920	35,8
1996	6599	9679	31,8	2004	11673	18035	35,3
1997	7429	10696	30,5	2005	12000	19030	36,9

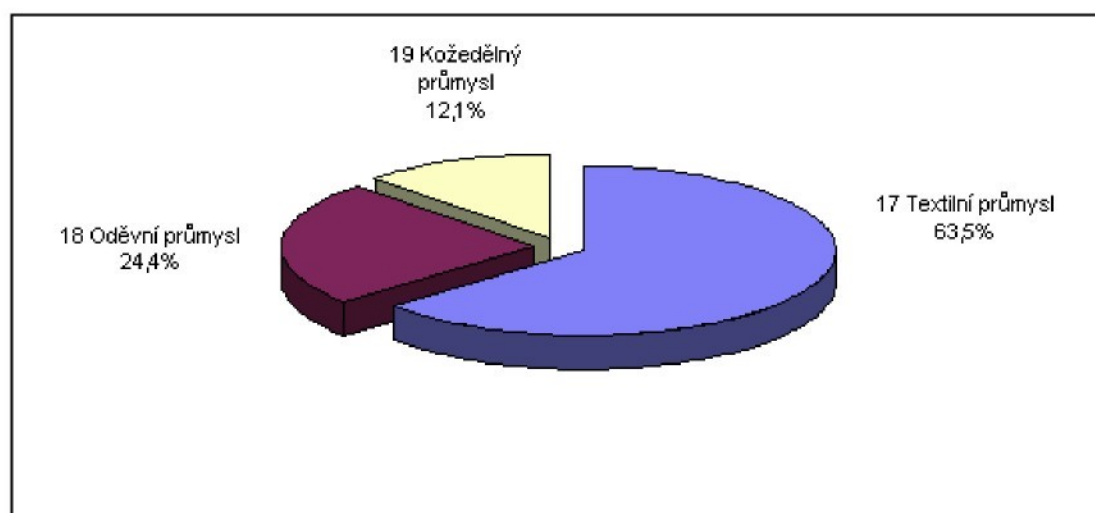
V této tabulce můžeme detailně porovnat hrubé měsíční mzdy v textilním a oděvním průmyslu a v celé ČR podle ČSÚ. Z dosažených údajů ČSÚ je vidět, že mzdy v textilním a oděvním průmyslu nepatrně každým rokem stoupají tak jako mzdy v celkovém průmyslu v ČR. Toto mírné stoupání je ovlivněno rostoucí ekonomikou v ČR. V roce 1990 byl rozdíl mezi průměrnou mzdou v TOP a celé ČR 16% a na konci sledovaného období již tento rozdíl činil 37%. Z daných údajů je vidět, že TOP nepatří mezi odvětví, které od roku 1990 bylo jedno z nejlépe placených zaměstnání. I přes zvyšování mzdy je stále pod hranicí minimální mzdy. Za rok 2005 byla použita průměrná mzda v TOP z největšího průmyslového podniku v ČR OP Prostějov, jelikož nebyly dostupné údaje z ČSÚ.

Graf č. 22 *Vývoje tržeb, přidané hodnoty a počtu zaměstnanců v letech 1994 až 2001.*
[11]

Graf, který byl převzat ze studie Ing. J. Sedláčka není natolik přehledný, ale lze z něj vypočítat, že tržby v textilním oděvním průmyslu se zvyšovaly i přes snižující se počet zaměstnanců v těchto letech, přičemž přidaná hodnota se zvýšila jen nepatrně. Přidaná hodnota je hodnota výstupu firmy, zmenšená o hodnotu vstupů, zakoupených od jiných firem. Tempo růstu přidané hodnoty je malé, což není dobré. Snahou každé organizace by měla být maximální hodnota výstupních údajů firmy s minimálními možnými vstupy.

Graf č. 23 *Podílu na tržbách jednotlivých odvětví za prodej vlastních výrobků a služeb v roce 1998.* [12]

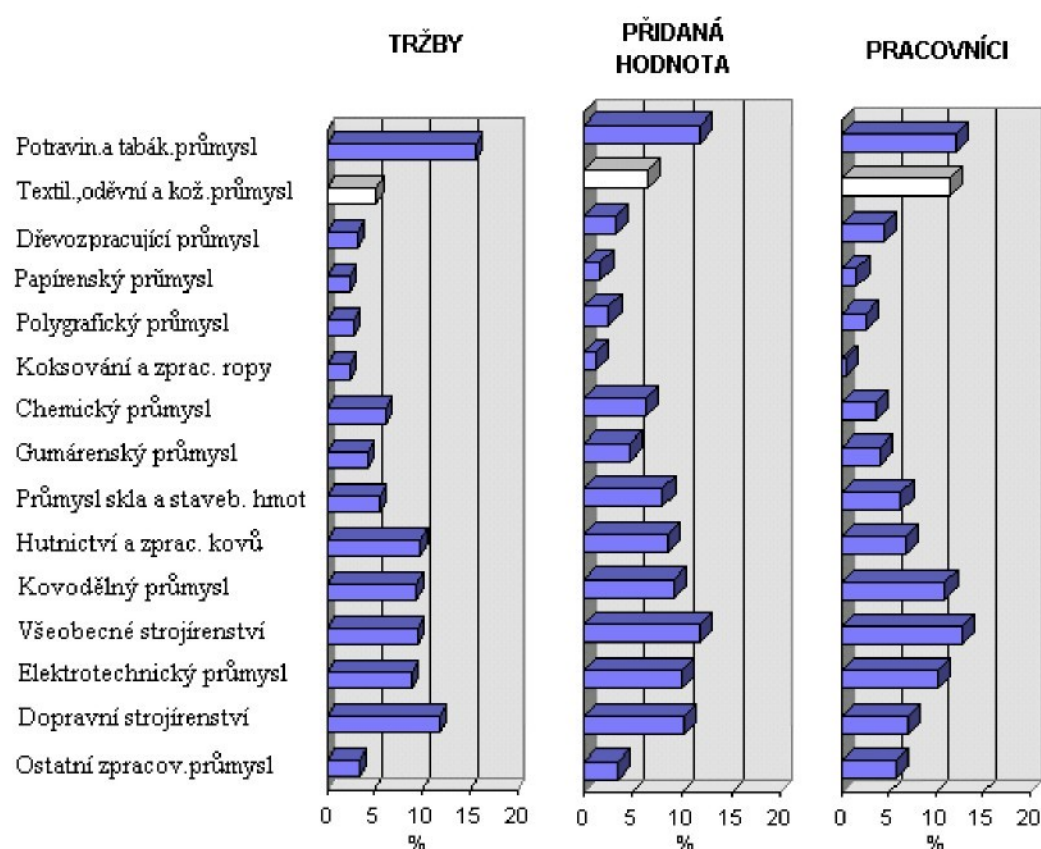

Z grafu dle inženýra Sedláčka můžeme vyčíst, že přibližně dvě třetiny všech tržeb v tomto odvětví pocházejí z textilního průmyslu, přibližně 25% z oděvního průmyslu a pouze jednu desetinu z kožedělného průmyslu.

2.4 Pozice agregace odvětví v rámci zpracovatelského průmyslu

Z vývoje pozice agregace odvětví textilního, oděvního a kožedělného průmyslu v rámci zpracovatelského průmyslu vyplývá, že zejména u ukazatele tržeb, ale i u počtu pracovníků postupně dochází ke snižování jejich podílu na zpracovatelském průmyslu. Za zásadní lze považovat udržení pozice agregace textilního, oděvního a kožedělného průmyslu ve vývozu. [13]

Graf č. 24 Pozice odvětví v rámci zpracovatelského průmyslu v roce 1998. [MPO]

Z grafu č.24 lze určit, že TOK průmysl se na tržbách zpracovatelského průmyslu podílí pouze 5%, přičemž v počtu pracovníků patří mezi odvětví, která zaměstnávají velký počet lidí. Ukazatel přidané hodnoty přesahuje 5%, což je průměrný

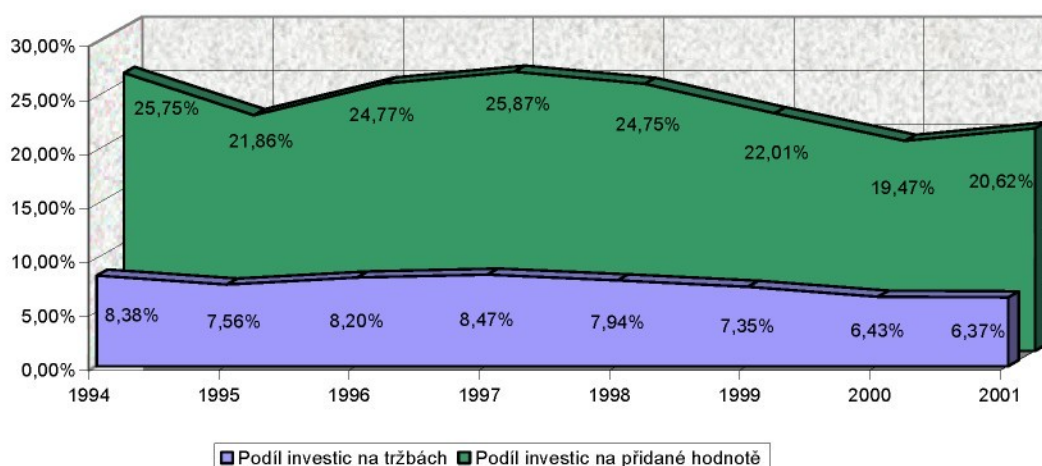
výsledek ve sledovaném ukazateli. V roce 1998 se podílela agregace odvětví textilního, oděvního a kožedělného průmyslu organizacemi s 20 a více pracovníky na tržbách zpracovatelského průmyslu cca 70,6 mld. Kč (5,3 %), na přidané hodnotě 25,9 mld. Kč (6,7 %) a na počtu pracovníků téměř 136 tis. osobami (12,1 %).

2.5 Investice

Investice v běžných cenách do oděvního a textilního průmyslu od roku 1990 v jednotlivých letech rostly, avšak jen velmi málo a hodnota pořízených investic nepokrývala a ani nepokrývá prostou reprodukci základních prostředků. V oděvní a textilní výrobě počet vyřazených strojů a zařízení převažuje nad nově pořízenými, přičemž nejméně se investuje do přádelen, které jsou investičně nejnáročnější.

Investice v oděvním průmyslu od roku 1994 až do roku 1997 v běžných i stálých cenách rostly progresivněji než u textilního průmyslu. V roce 1998 však došlo k poklesu investic v běžných cenách o 28,2 %. Nižší investiční aktivita byla důsledkem zprísnění úvěrové politiky bank a nedostatkem vlastních finančních prostředků. Rovněž podíl zahraničního kapitálu byl a je v oděvním průmyslu nižší než v textilním průmyslu. [14]

Graf č. 25 Podíl investic na tržbách a přidané hodnotě v textilním a oděvním průmyslu – DB (%). [MPO]

Podíl investic na tržbách ve sledovaných letech klesl o 2% až na současnou hodnotu 6,37%. Dále je možné vypočítat, že současně s podílem investic ve sledovaných letech, klesl i podíl investic na přidané hodnotě přibližně o 5%.

2.6 Mezinárodní srovnání

Oděvní průmysl je odvětvím velmi náročným na potřebu pracovních sil, neboť v něm převažuje vysoký podíl ruční práce na výrobku. Pro oděvní průmysl v ČR je typické značné zastoupení aktivního zušlechťovacího styku na vývozu, zejména do členských zemí EU.

Z pramenů např. Panorama of European Business, 1999 a 2000, a podle ing. Sedláčka vyplývá, že v ukazateli produktivity práce z přidané hodnoty v paritě hrubého domácího produktu, český oděvní průmysl velmi zaostává za Německem či Rakouskem. V současné době dosahujeme pouze jedné čtvrtiny úrovně Německa a jedné třetiny úrovně Rakouska. I přesto, že by se tato relace měla postupně zlepšovat, nepředpokládá se, že bychom se v brzké době výrazněji přiblížili v produktivitě práce Německu, či Rakousku. Podle ing. Sedláčka jsou příčiny tohoto nepříznivého stavu zejména:

- vysoký podíl práce ve mzdě na vývozu z dodaného materiálu zadavatelů,
- nedostatečná modernizace výrobních kapacit. Výše investic, která nepokrývá ani prostou reprodukci,
- jen malá část podniků je schopna zajišťovat vlastní výrobu včetně modelové tvorby a pružně tak reagovat na požadavky zákazníků,
- nízká úroveň využití informačních technologií,
- nedostatečná kooperace s domácím textilním průmyslem.

Harmonizace legislativy týkající se přímo textilních a oděvních výrobků je dokončena. Zavádění legislativy z jiných oblastí zejména ochrany životního prostředí, ochrany zdraví a bezpečnosti při práci, sociální politiky apod. by již nemělo výrazně ovlivnit situaci, která v daném sektoru panuje. [15]

3 Ovlivnění textilního a oděvního průmyslu vstupem ČR do EU

Vstup do Evropské unie s sebou přinesl změny v politice a ekonomice každého členského státu a samozřejmě ani Česká republika nemohla být ušetřena těchto změn. Nejprve před vstupem bylo důležité splnit požadavky Evropské unie pro vstup. Tyto požadavky pochopitelně ovlivnily celé hospodářství v ČR. Zcela stranou nemohl zůstat ani segment textilního a oděvního průmyslu a následně celé postavení tohoto průmyslového odvětví v celé ekonomice.

3.1 Evropská unie

Evropská unie (EU) je svazek demokratických zemí, které se zavázaly ke společnému úsilí o mír a prosperitu všech členů. Není státem, který by měl nahradit stávající státy, ani pouhou organizací pro mezinárodní spolupráci. Evropská unie je ve své podstatě jedinečná. Její členské státy vytvořily společné orgány, na které přenesly část své suverenity, takže rozhodnutí o určitých záležitostech společného zájmu lze přijímat demokraticky na evropské úrovni.

V roce 2006 Evropská unie zahrnovala 25 zemí s více než 450 miliony obyvatel a zabývá se velmi širokou paletou otázek a problémů, které mají přímý dopad na náš každodenní život.

Evropa je světařílem s mnoha různými tradicemi a jazyky, ale také společenskými hodnotami, jakými jsou například demokracie, svoboda, sociální spravedlnost aj. Evropská unie má za úkol tyto hodnoty bránit a rozvíjet. Podporuje spolupráci mezi národy Evropy, posiluje jednotnost a soudržnost při zachování rozmanitosti a zajišťuje, aby všechna rozhodnutí byla přijímána co nejbliže občanům. Svět v našem století se vyznačuje stále vzrůstající vzájemnou závislostí a více než kdy předtím v minulosti je nezbytné, aby každý evropský občan spolupracoval s lidmi s ostatních zemí v duchu zvědavosti, otevřenosti, solidarity a i jiných společenských principů, norem a hodnot prosazovaných v Evropské unii.

Základním mottem Evropské unie je „Jednotná v rozmanitosti.“ Mezi další symboly patří vlajka Evropské unie, kde dvanáct hvězd v kruhu symbolizuje ideály jednoty, solidarity a souladu mezi evropskými národy. Druhým hlavním symbolem

Evropské unie je evropská hymna, jež pochází z Beethovenovi Deváté symfonie a jako hymna Evropské unie se používá beze slov. Důležitým datem je den 9. květen, který je stanoven jako Den Evropy, jelikož ideály ze kterých vychází Evropská unie, byly poprvé navrženy francouzským ministrem zahraničí Robertem Schumanem dne 9. května 1950. Z tohoto důvodu se 9. květen slaví jako den zrození Evropské unie.

V již zmíněném roce navrhl Robert Schuman integraci uhelného a ocelářského průmyslu v západní Evropě. V důsledku toho vzniklo v roce 1951 Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO), jehož členy byly, Belgie, Západní německo, Lucembursko, Francie, Itálie a Nizozemí. ESUO bylo takovým úspěchem, že se v průběhu několika dalších let těchto šest zemí rozhodlo jít dále a propojit i ostatní odvětví svých ekonomik. V roce 1957 podepsaly Římské smlouvy zakládající Evropské společenství atomové energie (EURATOM) a Evropské hospodářské společenství (EHS). Členské státy se pustily do společného odstraňování překážek a budování společného trhu. V roce 1967 došlo ke sloučení orgánů těchto tří Evropských společenství. Od této chvíle existovala jedna Komise, stejně jako jedna Rada ministrů a jeden Evropský parlament. Členové parlamentu byli původně vybíráni národními parlamenty. Od roku 1979 se však již konají v pětiletých intervalech přímé volby. Maastrichtská smlouva (1992) zavedla novou formu spolupráce mezi členskými státy (například v oblasti obrany aj.). Přidáním této mezivládní formy spolupráce ke stávajícímu systému vytvořila Maastrichtská smlouva Evropskou unii. Hospodářská a politická integrace členských států Evropské unie znamená, že tyto země musí v mnoha záležitostech rozhodovat společně. Zpočátku se pozornost soustředila na společnou obchodní politiku v oblasti uhlí, oceli a na zemědělství. Postupem času a dle aktuálních potřeb byly přidávány i další politiky. Také vztahy Evropské unie se zbytkem světa nabyly na důležitosti. Evropská unie s ostatními zeměmi vyjednává významné dohody o obchodu a pomoci a rozvíjí svou společnou zahraniční a bezpečnostní politiku. Členskými státům určitou dobu trvalo, než odstranil všechny překážky vzájemného obchodu a než se jejich společný trh přeměnil ve skutečně jednotný trh, v rámci kterého se zboží, osoby a kapitál mohou volně pohybovat. V současné době je jednotný trh dokončen ve většině oblastí. Jednou z mála oblastí, kde se to zatím nepodařilo je otázka financí. V roce 1992 se Evropská unie rozhodla uskutečnit hospodářskou a měnovou unii, včetně zavedení jednotné evropské měny spravované Evropskou centrální bankou. Jednotná měna euro byla zavedena 1. ledna 2002. Evropská unie se postupně rozrůstá. V současné době se vedou jednání o přistoupení Bulharska, Rumunska, Turecka a

Chorvatska. K zajištění toho, aby mohla rozšířená Evropská unie fungovat nadále efektivně, je nutné reformovat její rozhodovací systém. Proto Niceská smlouva stanovila nová pravidla týkající se velikosti orgánů Evropské unie a způsobu jejich práce. V platnost vstoupila 1. února 2003. V roce 2006 měla být nahrazena novou ústavou Evropské unie, což se zatím nestalo, jelikož všechny členské země nepodepsaly tuto novou ústavu. [16]

3.2 Vstup České republiky do Evropské unie

Česká republika vstoupila do Evropské unie 1. května 2004. O vstupu do Evropské unie rozhodli občané v referendu. Prvním českým komisařem v Evropské komise se stal Pavel Telička, který byl brzy nahrazen Vladimírem Špidlou. Se vstupem do Evropské unie skončil mandát Parlamentnímu výboru přidružení, který skoro devět let pracoval na základě dohody o přidružení ČR do Evropské unie. Do řádných voleb, které se konaly v červnu 2004, zastupovalo ČR 24 prozatímních poslanců, jelikož pravidla Evropské unie nepřipouštějí, aby členské země neměly v Evropském parlamentu zastoupení.

Vstup do Evropské unie nás velmi zasáhl, myšleno v pozitivním významu. Občané ČR mohou cestovat přes hranice bez cestovního pasu, pouze na občanský průkaz. Vstupem do Evropské unie se stala pro ČR závazná část schengenského práva. Českým firmám se zvětšil vnitřní trh a podstatně se změnil podmínky pro obchodování. Padly celní bariéry, byly odstraněny překážky při překročení hranic v rámci Evropské unie a snížily se transakční náklady. To se pozitivně projevilo ve výsledcích zahraničního obchodu. [17]

3.3 Pohled na současný stav textilního a oděvního průmyslu v EU

Světový obchod s textilními, oděvními a kožedělnými výrobky byl částečně regulován Dohodou o textilu a oděvech, která skončila k 31.12.2004. Od 1.1.2005 již není trh EU chráněn proti dovozům textilu, konfekce a obuvi z rozvojových zemí a z Číny. Znalost základních faktorů, které ovlivňují celosvětově dynamiku a rozvoj výroby a obchodu, bude určitě velmi důležitá pro tržní chování tuzemských výrobců v nových podmínkách fungování světového trhu. Stejně tak i znalost základních charakteristik

průmyslu a trhu EU. Konkurenceschopnost textilních, oděvních a kožedělných výrobků na zahraničních trzích, především na trhu EU, je velmi důležitým ukazatelem současné doby. Na základě analýz MPO, nezávislých firem a vývoje současných světových trendů byly vytipovány konkrétní textilní, oděvní a kožedělné výrobky, u kterých je předpoklad, že obstojí v mezinárodní konkurenci i podmínkách nového fungování trhu v dalších letech. Na základě aktuálních světových trendů ve vývoji jednotlivých průmyslových odvětví a situace výrobní základny daného průmyslu v ČR jsou stanoveny perspektivní výrobní sortimenty (výrobní skupiny) pro textilní, oděvní a kožedělný průmysl. Důležitým faktorem je adaptace výrobní, výzkumné a vývojové základny TOK odvětví ČR na vstup do EU.

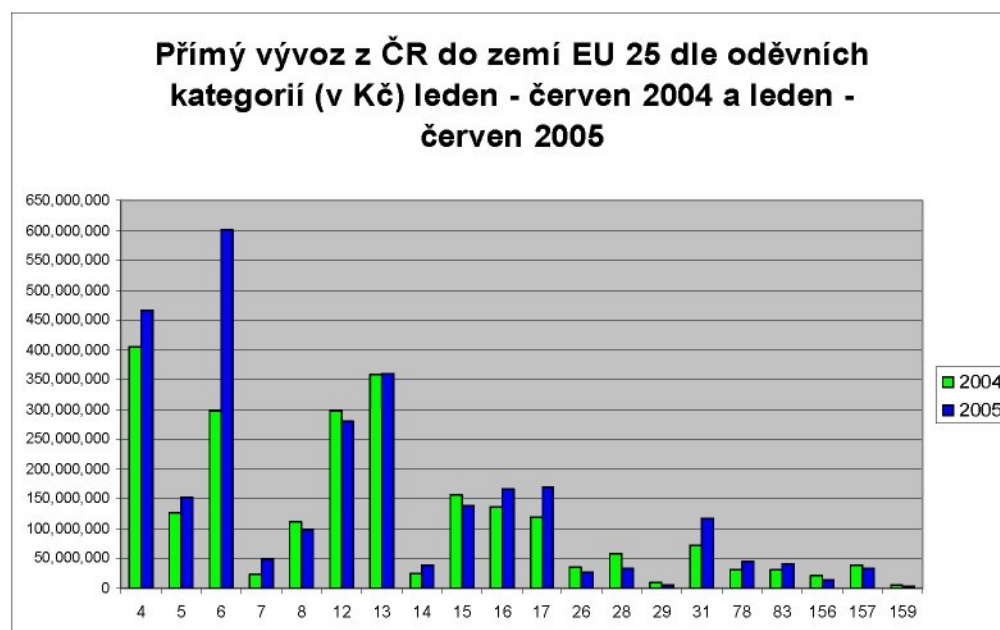
Srovnání produktivity podniků textilního a oděvního průmyslu s Evropskou unií podle ATOKu. Produktivita z obrátu i z přidané hodnoty českého textilního a oděvního průmyslu je několikanásobně nižší než průměr EU. Srovnatelnost produktivity z obrátu není relevantní vůči odlišnému charakteru podniků v ČR a v EU. Příčinou nižší produktivity z obrátu není významně nižší intenzita práce nebo významně nižší úroveň organizace, ale mimo vliv strojního zařízení a cen hotových výrobků, který se postupně snižuje, je rozhodující odlišná struktura podnikání. Pokud bychom chtěli nebo museli dosáhnout plně srovnatelné úrovně produktivity z tržeb, nelze to zajistit jinak, než přesunem výroby z ČR do třetích zemí. Tento proces již běží a je limitován zejména dvěma vlivy – nedostatkem financí na přesun výrobních kapacit, obavou z razantního nárůstu nezaměstnanosti a sociálního napětí při rychlé realizaci. Pro vyrovnaní úrovně produktivity z tržeb s firmami v EU by to znamenalo zrušení několika tisíc pracovních míst a to v citlivých regionech ČR. Řada podniků v zemích EU přešla od výrobní činnosti na obchodní a další služby. Výrobu přesunula do svých dceřiných společností na východě a realizuje přidanou hodnotu nejvíce na centrále tak, že při nižším počtu zaměstnanců dosahují vysokou produktivitu z přidané hodnoty.

Cenou za tento trend je zavírání výrobních podniků a propouštění zaměstnanců v zemích EU, což je cesta, kterou by Česká republika nemohla v takovém rozsahu následovat. Zaplatila by totiž mnohem vyšší měrou za zvýšení nezaměstnanosti v tradičních odvětvích, tím že by ztratila výrobní kapacity a prostory pro získání pozice jedničky v textilním průmyslu v sjednocené Evropě, zejména z důvodu nižších kompetencí v oblasti značky, vývoje, inovačního potenciálu a designu. [18]

3.4 Vliv EU na trh v ČR

Mezi odvětví, které se v dnešní době výrazně podílejí na českém zahraničním obchodě, patří textilní a oděvní průmysl. Právě toto odvětví průmyslu je výrazně orientováno na export.[19]

Graf č.26 *Přímý vývoz z ČR do zemí EU. [MPO]*

4 – trička

5 – svetry

6 – pánské kalhoty

7 – halenky

8 – pánské košile

12 – punčochové kalhoty a ponožky

13 – pánské spodní prádlo

14 – pánské zimní pláště

15 – dámské zimní pláště

16 – pánské obleky

17 – saka a bleazery

26 – šaty

- 28 – kalhoty
- 29 – dámské obleky
- 31 – podprsenky
- 78 – ostatní oděvy
- 83 – svrchníky
- 156 – halenky a hedvábné svetry
- 157 – ostatní pleteniny
- 159 – hedvábné halenky

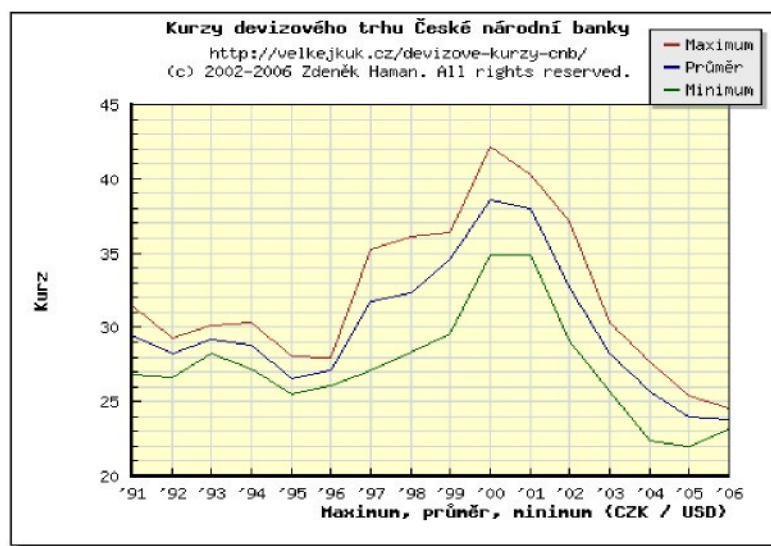
Z grafu můžeme porovnat export u některých druhů oděvů ve sledovaném období a tím zjistíme, že export v roce 2005 se u většina druhů oděvů výrazně zvýšil. Největší nárůst v tomto období nastal u pánských kalhot a to až o 50%, přesto že export kalhot jako takových klesl v roce 2005 o polovinu.

Textilní a oděvní firmy také patří k těm, které nejvíce v minulých letech postihovaly výkyvy kurzu české koruny vůči euru. [20] Výše kurzu české měny je stanovována poměrem kupních sil, tedy množstvím produktů, které si můžeme za jednotku měny koupit. Co je příčinou současného, již delší dobu trvajícího vývoje kurzu dolaru a eura? USA prošly v posledním desetiletí značnou restrukturalizací ekonomiky, udržely si flexibilní trh pracovní síly s relativně nízkými náklady a díky tvrdému finančnímu řízení korporací dosáhly nejen posílení své ziskovosti, ale jsou také lépe schopny profitovat například z rozvoje komunikací a počítačů. Ve stejné době neproběhl zcela stejný vývoj v Evropě. Evropské náklady na pracovní sílu díky klesající flexibilitě a silné regulaci pracovního trhu jsou vysoké, stejně tak i nezaměstnanost. Kultura řízení velkých korporací spolu s poměrně značnou formální i neformální regulací podnikání vede k nižšímu tlaku na efektivitu a negativním dopadům na konkurenceschopnost. Toto částečně odůvodňuje, že USD se z minima v 90. letech dostal na podstatně vyšší hladiny.

Euro se snaží být protiváhou americkému dolaru (tradiční rezervní měně). V průběhu roku 2005 ztratilo euro až čtvrtinu své hodnoty proti americkému dolaru. Vývoj eura je podle názoru analytiků do jisté míry obětí způsobu fungování finančního trhu a jeho mentality. Příslib vzniku velké, likvidní rezervní měny k 1.1.1999 vedl k rozsáhlým investicím do eura před jeho vznikem i krátce po něm. Většina investorů přitom očekávala určité posílení eura, které se však kromě prvních okamžiků jeho existence nedostavilo. Portfolio manažeři, znepokojeni postupným oslabováním, začali

euro prodávat. Tím se prohloubilo oslabení a celý scénář se dále opakoval. Konfrontace výnosu investic do eura nejen proti obligacím v USD, ale i například proti vývoji na americkém akciovém trhu dále prohloubila frustraci portfolio manažerů. Poměrně nízké úroky v Eurolandu přilákaly dlužníky, kteří si ochotně euro půjčovali a dalšími prodeji sráželi jeho hodnotu. [21]

Graf č. 27 Vývoje kurzu USD od roku 1991- 2006. [ČNB]

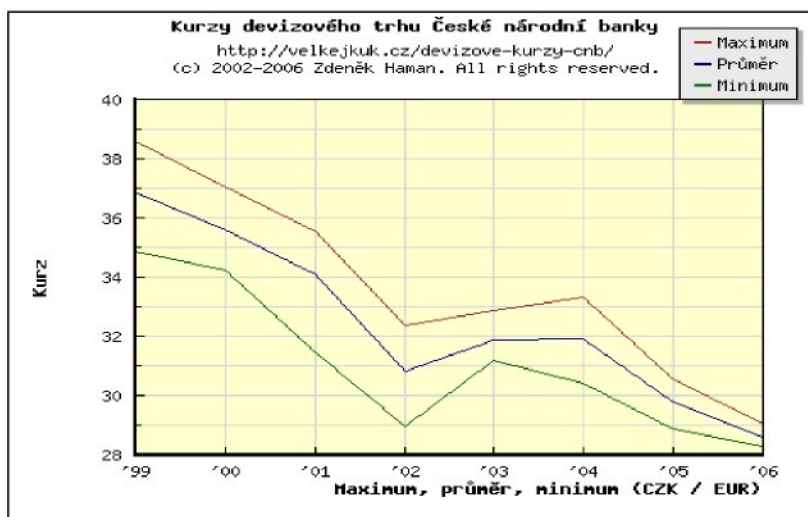

Graf č. 28 Vývoje kurzu amerického dolaru od roku 1999 – 2006.[ČNB]

Z výše uvedených grafů je patrné, že kurz dolaru byl nejsilnější na přelomu století a následně v důsledku ekonomických změn od roku 2001 klesal s mírnými výkyvy až na současné hodnoty kolem 25 korun za 1 USD.

Graf č. 29 Vývoje kurzu EUR od 1999 – 2006. [ČNB]

Graf č. 30 Vývoje kurzu EUR od roku 1999 – 2006. [ČNB]

Z pohledu na grafy se dá říci, že kurz eura těsně po zavedení vystoupal až skoro ke čtyřiceti korunám za euro, ale poté až do roku 2002 klesal až pod hladinu třiceti korun za euro. Dále v následujících dvou letech stoupal ke třiceti třem korunám za euro a od té doby až do dnešních dní stále klesá.

Podle informací Asociace textilního – oděvního – kožedělného průmyslu (ATOK) výsledky za rok 2001 potvrdily kladnou bilanci textilního a oděvního obchodu. Pozitivní bilance zahraničního obchodu dosáhla v textilním a oděvním odvětví 12,6 miliardy korun, přičemž oba sektory se podílely na tomto saldu zhruba stejným dílem. Tento dobrý výsledek zahraničního obchodu potvrzuje dlouholetou tendenci kladných bilancí zahraničního obchodu s textílem a oděvy. První pololetí 2002 bylo podle ATOKu v tomto oboru poznamenáno silnou korunou. Česká koruna posílila téměř o 10% až na 29,2 koruny za euro, což mělo za následek pokles vývozu, nižší tržby a ztrátu zakázek v textilním a oděvním průmyslu. Výše kurzu české měny je stanovována poměrem kupních sil porovnávaných měn, tedy množstvím produktů, které si můžeme za jednotku měny koupit. Změny kurzů jsou zpravidla ovlivňovány několika aspekty jako je míra inflace, výše úrokové sazby atd. Během 1.pololetí roku 2006 by mohly na posílení kurzu tlačit očekávané dobré zprávy o kondici ekonomiky a výsledkem bude, že kurz se na pár měsíců ustálí na úrovni kolem 29 korun za euro. Toto ustálení ohrozí firmy, které mají potíže i bez posilující koruny. Silná koruna rovněž oslabovala postavení domácích výrobců na vnitřním českém trhu, protože výrazně "zlevňuje" dovážené zboží. Například český výrobce oděvů OP Prostějov v roce 2005 oznámil, že kvůli sílící koruně nemůže zvyšovat mzdy. Na druhou stranu firmy, které se zabývají prodejem dováženého zboží si posilující měnu chválí. Umožňuje jim dovážené zboží nakupovat levněji a tím i prodávat levněji, což je pro některé spotřebitele velmi příjemné a většinou i rozhodující v nákupu daného zboží.

Tento trend výrazně postihl podniky celého sektoru zejména tím, že je velmi dynamický a neumožňuje podnikům včas na novou situaci reagovat. Pokud by tento trend měl nadále pokračovat, bylo by zde velké nebezpečí likvidace celé řady podniků. Jednoznačně pozitivně lze hodnotit pokračující vzestupný trend zahraničně - obchodní bilance. „Textilní a oděvní sektor si udržuje a dále posiluje pozici významného exportéra,“ konstatuje ATOK.

Po vstupu České republiky do Evropské unie se textilní a oděvní průmysl, stejně jako mnohé podniky dalších oborů, musí vyrovnávat s některými novými aspekty. Kurz koruny bude nadále posilovat a kursové vlivy budou hrát svoji roli zřejmě i poté, co se Česká republika „vzdá“ koruny a přijme euro. Teprve vývoj české ekonomiky ukáže, kdy se tak stane, ale lze počítat s tím, že přechod na euro neproběhne dříve než v roce 2010. V ten moment bude totiž hrát výraznější roli kurz eura k dolaru. Druhým

aspektem pak je liberalizace, k níž na jednotném evropském trhu v souvislosti s dohodami s WTO došlo a jež se týká mimo jiné i textilního a oděvního trhu. Tato liberalizace více otevřela dveře levné konkurenci z Asie. ATOK v souvislosti s tímto očekávaným vývojem upozorňoval, že pro české firmy bude velmi důležité, aby našly svoji specifiku, s níž na světových trzích budou moci uspět, tedy nejít do „bezhlavého“ konkurenčního boje s levnými asijskými výrobci, ale nalézt svoji specializaci, „svůj“ typický výrobek, pro nějž naleznou na světovém trhu místo. [22]

3.5 Liberalizace obchodu v textilním a oděvním průmyslu po 1. 1. 2005

Do května 2004 byla Česká republika suverénním státem, který mohl na mezinárodní scéně uzavírat obchodní dohody. Měla vlastní celní sazebník, uzavřela dohodu o volném obchodu (CEFTA), byla řádným členem Světové obchodní organizace (WTO) s hlasovacím právem. Nyní podléhá obchodní politice Evropské unie. Politika zahraničního obchodu, tj. stanovování dovozních cel a jednání o podmínkách zahraničního obchodu se třetími zeměmi, je výlučnou pravomocí EU. Členské země nemají žádnou pravomoc provádět svoji vlastní obchodní politiku. Např. v jednání v rámci Světové obchodní organizace o liberalizaci světového obchodu se EU účastní výhradně jako taková. Cla a kvóty na dovoz ze třetích zemí určuje EU přímo pomocí nařízení a nemusí, jako v případě směrnic, čekat na jejich implementaci národními parlamenty. EU nepotřebuje na změny v politice zahraničního obchodu ani souhlas Evropského parlamentu a nařízení vydává přímo Evropská komise nebo Rada ministrů. Světová obchodní organizace (WTO), která vznikla v roce 1995 transformací Všeobecné dohody o mezinárodním obchodu a clech (GATT) a sdružuje většinu zemí světa, je mezivládní platformou pro jednání o liberalizaci globálního obchodu. Samostatná existence WTO vyplývá z přesvědčení, že volný mezinárodní obchod je prospěšný. Podle trendu poklesu celních sazeb se zdá, že existence WTO je úspěšná a dochází i k postupnému omezování dovozních množstevních kvót. Např. 1.1. 2005 vypršela platnost Dohody o textilu a ošacení, která umožňovala v rámci WTO uplatňovat kvantitativní kvóty na dovoz textilu i oděvů, a došlo k liberalizaci obchodu s textilními a oděvními výrobky. [23]

Obchod s textilem a oděvy byl v rámci Světové obchodní organizace (WTO) upraven prostřednictvím Dohody o textilu a ošacení (Agreement on Textiles and Clothing – ATC), která vstoupila v platnost 1. ledna 1995. Na základě této dohody docházelo k postupné liberalizaci trhu s textilem i s oděvy až do 1. ledna 2005, kdy byly zrušeny všechny kvóty navzdory snahám všech textilních asociací v zemích EU, které požadovaly oddálení zrušení kvót alespoň o 3 roky. Z toho vyplývá, že všichni členové Světové obchodní organizace nyní mají neomezený přístup na evropské, americké a kanadské trhy. Tímto zrušením se očekávalo zvýšení importu zejména ze zemí jako je Čína a Indie, kterým nemohou evropští výrobci cenově konkurovat, ale i výrazné snížení exportu českých výrobců. Tato skutečnost měla samozřejmě negativní dopad na evropský a tím pádem i na český textilní sektor v podobě snížení obrátu a zaměstnanosti. [24]

Jádrem problému však není liberalizace, ale nerovné podmínky výrobců na celosvětovém trhu textilních produktů. Evropské výrobce znevýhodňují praktiky některých členů WTO, jako jsou například, ovlivňování kurzu měny, nebo přímé podpory, ale také nedodržování ani těch úmluv, ke kterým vyspělý svět dospěl přibližně před 80 lety a v mnoha zemích Asie nejsou tyto smlouvy dodržovány. Mezi tyto úmluvy patří například, dětská práce, občanské a odborové svobody, minimální ceny práce, garance životní úrovně, ochrana životního prostředí. Bude se třeba zaměřit na jiné způsoby jak zvýšit konkurenceschopnost tohoto odvětví. To, že dovozní kvóty budou zrušeny, bylo známo již od poloviny 90.let. Firmy tak podle mého názoru měly dostatečnou dobu se na tuto změnu připravit. V případě, že tak neučinily je pravděpodobné, že se potýkaly a potýkají s vysokou konkurencí ze třetích zemí a jejich podniky krachují z nedostatku odbytu jejich výrobků. Proto, aby se podniky a výrobci udržely na trhu musí se zaměřit na hledání svých konkurenčních výhod. Hlavními prostředky o přežití by měly být: *kooperace, flexibilita, kreativita, inovace, technologie, vysoká přidaná hodnota, design a móda.*

Dobrým příkladem flexibilního a profesionálního přístupu k tomuto problému je firma Jitex a.s. z Písku, která zareagovala tak, že přesouvá část své výroby na Ukrajinu, do Běloruska a Číny. Dělá tak ze svých úhlavních konkurentů své dodavatele, čímž velmi výrazně eliminuje výhody konkurence. Výroba značkové módní kolekce dle vlastních návrhů je však ponechána v České republice, protože u těchto výrobků není cena nejdůležitějším kritériem. Podnik se sice nevyhnul propouštění a rušení některých provozů, ale svojí strategií si zajistil velmi slušné šance na přežití na světovém trhu

s textilními produkty. [25] Takto nezareagovala jenom firma Jitex, ale spousta dalších firem. Například firma JOKA z Klatov, která se zaměřuje na šití pánských košil, větší část své výroby přesunula do Maďarska a Ukrajiny a prostějovský Vandenberg šije na prostějovsku i v Indonésii.

Podle Evropské komise po 1.1. 2005 v období mezi lednem a červnem podíl textilního a oděvního zboží dovezeného z Číny vzrostl o 534%. [26] U triček byl růst zaznamenán o 157% a u svetrů či pánských kalhot dokonce o 400%. [27] Do České republiky bylo jen v lednu dovezeno zboží za přibližně 358 milionů korun, což je o 100 milionů víc než ve stejném měsíci loni. [28] Proto některé státy EU ze strachu z takového přílivu zboží iniciovaly červnové jednání v Šanghaji mezi zástupci Evropské unie a Čínou. Na setkání představitelů obou stran v Šanghaji dne 10.6. 2005 bylo dosaženo uzavření dohody, ve formě Memoranda o porozumění („Memorandum of Understanding“). Jejímž obsahem jsou pravidla pro dovoz textilních a oděvních výrobků z Číny do EU pro období do roku 2008. Dohoda pokrývá 10 kategorií – 2, 4, 5, 6, 7, 20, 26, 31, 39, 115, u kterých došlo k výraznému nárůstu dovozu a u kterých je považována současná situace za vážnou. Dohodnuté úrovně nárůstu objemu dovozů (Tab. č.3) pro rok 2005 – 2007 se pohybují mezi 8 - 12,5%. Tyto úrovně byly vypočteny na základě údajů, jejichž obsahem jsou i data ze 2 až 3 měsíce roku 2005 (tj. období po odstranění kvót). Dojednaná omezení platí od 11. června 2005. [29]

Tab. č. 4 *Graf nárůstu objemu dovozu. [MPO]*

Kategorie	Jednotka	Zbytek roku 2005 (od 11. června)	2005 (celkem)	2006	2007
2 – bavlněné tkaniny	Tuny	26,217	55,065	61,948	69,692
4 – trička	1000 ks	150,985	491,095	540,204	594,225
5 – svetry	1000 ks	68,974	181,549	199,704	219,674
6 – pánské kalhoty	1000 ks	104,045	316,430	348,072	382,880
7 – halenky	1000 ks	24,761	73,176	80,493	88,543
20 – ložní prádlo	Tuny	6,451	14,040	15,795	17,770
26 – šaty	1000 ks	7,959	24,547	27,001	29,701
31 – podprsenky	1000 ks	96,086	205,174	225,692	248,261
39 – stolní, kuchyňské prádlo	Tuny	5,521	10,977	12,349	13,892
115 – lněné nebo ramiové nitě	Tuny	1,911	4,309	4,740	5,214

Tabulka popisuje kvóty vyplývající z dohody mezi EU a Čínou uzavřené v červnu 2005. Z výše uvedených hodnot je zřetelné vidět, že dovoz vybraných oděvů

se bude velmi výrazně zvyšovat a dosáhne úrovně až 300% z původních limitů z roku 2005.

Po uzavření této dohody do měsíce a deseti dnů vyčerpali dovozci kvótu za rok 2005 pro dovoz svetrů. Na začátku srpna se totéž stalo u kalhot a podle posledních údajů Evropské komise měl tento problém nastat i u dalších čtyř kategorií – triček, podprsenek, šatů a lněné příze. Objednané a většinou zaplacené zboží, které dorazilo do evropských přístavů, po vyčerpání kvót, pak bylo na hranicích zadrženo. Na hranicích bylo zablokováno 80 milionů kusů oblečení, za které obchodníci ve výnosném předvánočním období již většinou zaplatili. [30] Pokud by EU s Čínou nedosáhly kompromisu, hrozil by mnoha evropským obchodníkům, kteří jsou napojeni na obchod s Čínou krach a spotřebitelům zase nedostatek levného textilu. Evropská unie 25. srpna začala s čínskými činiteli v Pekingu jednat o revizi dva měsíce staré dohody o dovozních kvótách na čínský textil. Po měsíčním vyjednávání Rada EU schválila dohodu s Čínou, která umožnila uvolnění čínského textilu zadržovaného na evropských hranicích. Polovina asi z 80 milionů kusů textilu bude odečtena z čínských exportních kvót na příští rok a zbytek EU přičte ke kvótám roku 2006. [31] Spor mezi výrobci a dovozci rozdělil Evropu. Uvolnění zboží se nejvíce bránily země se silným textilním průmyslem jako je Itálie, Francie, Španělsko, ale i Česká republika. Pro zrušení kvót a uvolnění zboží byly hlavně severské země jako Německo a Nizozemí, protože mají v Číně své továrny a tím dovoz podporují. Podle pravidel Světové obchodní organizace je možné udržovat opatření, která brání domácí průmysl před dovozem jen do konce roku 2008. Pak už obrané mechanismy nebudou. [32]

Nejen zrušení kvót ovlivňuje vysoký přísun čínského zboží, ale i vývozní cla a měna. Clo, resp. celní poplatek je dávka vybíraná státem, při přechodu zboží přes celní hranici. Stát, nebo skupina států je používá jako tzv. ochranný prostředek, který má chránit vnitřní trh před zbožím z okolních zemí. Cla představují pro Evropskou unii jeden z hlavních zdrojů peněz.

Spojené státy americké spolu s Evropskou unií vyvíjejí tlak na Čínu, aby uvolnila fixní kurz své měny jüanu. Čína na tuto výzvu zareagovala v loňské roce symbolickou devalvací měny a zavedla pásmový režim. Čínská měna od té doby posílila o zanedbatelných 2,8%, což se pochopitelně nelíbí Spojeným státům americkým ani Evropské unii. Čína drží kurz jüanu uměle nízko, čímž stimuluje její vývoz a pro ostatní země to znamená velký deficit. Na druhou stranu se dá říci, že nemáme v ruce

žádné seriózní kritérium jak zjistit o kolik je jüan podhodnocený. Založit tuto domněnku pouze na vývoji bilance běžného účtu je velmi nedostatečné, jelikož měnový kurz není primárně určen zahraničním obchodem, ale spoustou dalších faktorů. Pochopitelně záleží též na tom zda je to měna konvertibilní nebo nekonvertibilní. Jüan je měna nekonvertibilní, to znamená, že je schopna zprostředkovávat obchodní operace pouze na území státu, který ji emitoval. Kurz takovéto měny stanovuje finanční orgán státu. Kurz takové měny může být nadhodnocen nebo podhodnocen. Podhodnocení měny je v zájmu stimulace exportu a zdražuje tak import, což je přesně případ, který vyčítají Spojené státy americké a Evropská unie Číně. Nadhodnocení měny působí opačně. Laicky řečeno pro firmy působící na čínském území je cenově velmi zajímavé vyvážet zboží do ostatních zemí a naopak pro státy, které chtějí prodávat své zboží v Číně je to velmi nákladné. USA loni tlačily Čínu k přechodu na tržněji zaměřené určování směnného kurzu. V červenci loňského roku tomu Čína vyhověla a revalvovala jüan o 2,1% a umožnila také mírné každodenní kolísání, takže jüan díky tomu posílil o dalších 0,5%. Nyní se s jüanem volně obchoduje v pevně vymezeném rozpětí. Ohlasy z Číny naznačují, že Čína bude v reformě své měny nadále pokračovat, ale tempo těchto změn si bude diktovat sama. Teď se kurz řídí vztahem ke koši měn, ve kterém jsou mimo dolaru také euro a japonský jen. Ovšem pohyb kurzu je nadále omezený.

ČR a ostatní státy Evropské unie požadují, aby Čína splnila podmínky pro přiznání statutu tržní ekonomiky, aby firmy vedly řádné účetnictví, dodržovaly ochranu duševního vlastnictví, zákaz dětské práce či ochranu investic. Zkrátka, aby obchod a podmínky byly stejné a férové pro všechny země. [33]

3.6 Kjótský protokol

S nerovnými podmínkami hospodářské soutěže souvisí i Kjótský protokol. Je to protokol k Rámcové úmluvě Organizace Spojených národů o změně klimatu z roku 1992, jejímž cílem je stabilizovat světové emise skleníkových plynů na úrovni, která by umožnila předejít nebezpečným důsledkům vzájemného působení lidstva a klimatického systému. Tento protokol ratifikovaly průmyslově vyspělé země a právně se zavázaly dodržet své závazky týkající se omezení nebo snížení emisí skleníkových plynů do roku 2012. V Evropské unii se tyto cíle staly pro členské státy závaznými již v rámci právních předpisů EU. Sám protokol byl od svého sjednání v roce 1997 ratifikován 140

zeměmi a Evropským společenstvím, které v té době obsahovalo jen 15 členských států. V rámci Kjótského protokolu se evropská patnáctka zavázala snížit do roku 2012 své celkové emise šesti skleníkových plynů, na které se protokol zaměřuje, o 8% ve srovnání s úrovní zjištěnou v roce 1990. Zbývající státy pětadvacítky mají své emise snížit o 6% nebo o 8%. Výjimku představují Kypr a Malta, které protokol neratifikovaly. Redukce se týká jak již bylo zmíněno šesti skleníkových plynů a to oxidu uhličitého CO₂, metanu CH₄, oxidu dusného N₂O, hydrogenovaných fluorovodíků HFCs, polyfluorovodíků PFCs a fluoridu sírového SF₆, vyjádřených ve formě agregovaných emisí CO₂.

Tento protokol vstoupil v platnost až 16. února 2005 po předání ratifikačních dokumentů Ruskem orgánům OSN. Rusko několikrát ratifikaci odmítlo z důvodů ekonomických zájmů. Nakonec se nechalo přesvědčit, a to výměnou za slib Evropské unie, že podpoří vstup Ruska do Světové obchodní organizace (WTO). Jak je známo, Kjótský protokol odmítly ratifikovat Spojené státy, největší světový znečišťovatel ovzduší a po jejich vzoru i Austrálie, jejichž argumentem pro odmítnutí bylo to, že Čína a Indie nemusí snižovat emise skleníkových plynů. Čína a Indie sice již protokol podepsaly, ale ke snížení emisí se zavázat nemusely, což není dobré vzhledem k tomu, že díky svému rychlému ekonomickému růstu a stoupající spotřebě energie se brzy stanou významnými producenty skleníkových plynů. [34] To, že tito významní producenti textilu na světě nemusejí snižovat emise skleníkových plynů povede k tomu, že cena jejich výrobků nebude tímto ovlivněna.

4 Předpoklad vývoje textilního a oděvního průmyslu do roku 2015

Tato kapitola je zaměřena na předpoklad vývoje textilního a oděvního průmyslu. Zdůrazňuje jaké faktory ovlivňují tento průmysl a jak se zachovat, aby se toto odvětví nedostalo do úplného úpadku. Aby se tak nestalo, Asociace textilního, oděvního a kožedělného průmyslu (ATOK) vytvořila z kombinace věrohodných zdrojů a informací „Strategii textilního a oděvního průmyslu.“ Tato Strategie má dvě etapy a v této práci byly použity informace z I. etapy.

4.1 Perspektivy odvětví

Pro zvýšení konkurence je důležité věnovat velkou pozornost navazování vyšších forem vyvážených partnerských vztahů s možností dlouhodobé spolupráce, vstupu zahraničního kapitálu nebo realizace vlastní modelové tvorby. Dle ATOKu s největší pravděpodobností z hlediska budoucí konkurenceschopnosti jsou schopny se udržet na trhu 25% textilního a pouze 11% oděvního průmyslu. Za celek pak odvětví textilního oděvního průmyslu dosahuje 21%.

Česká republika představuje pro oděvní výrobce v EU, zejména v Německu a Rakousku nadále velmi zajímavého obchodního partnera. Je to do jisté míry dáno nejen výhodným teritoriálním umístěním, ale zejména spolehlivostí v kvalitě dodávané produkce, která je dokladem velké adaptační schopnosti pracovních sil s vyspělými technicko inženýrskými dovednostmi. Zejména u malých výrobců se negativně projevuje nekalá konkurence především ze strany výrobců levného asijského zboží. Legislativní i nelegislativní kroky ze strany státních institucí jsou namířeny ke zlepšení podnikatelského prostředí na vnitřním trhu, ale bohužel zatím nebylo dosaženo požadovaného stavu a ještě nějakou dobu bude trvat než tyto kroky přinesou požadované změny. Z hlediska vývoje světového trhu a pravidel mezinárodního obchodu se domnívám, že se bude prohlubovat strategie globalizace s cílem snižovat náklady v textilní výrobě v Evropě jako protiváhu k vysoké produktivitě práce v USA a zejména ke konkurenci asijských zemí. Součástí této strategie bude pokračování přesunu výrobních činností s vysokým podílem práce na výrobku do zemí s nižšími náklady. Přitom poroste zájem o zkvalitnění kooperačních forem spolupráce s textilními podniky České republiky a přemísťování kapitálu. Pokračovat bude také liberalizace

obchodu s textilními a oděvními výrobky. V roce 2005 byla ukončena integrace textilních a oděvních položek pod pravidly GATT, čímž byly odstraněny veškeré netarifní překážky obchodu. Vstup České republiky do EU umožnil a ještě umožní vybraným českým textilním firmám přístup na prestižní veletrhy v EU (například Premier Vision v Paříži). Na druhé straně však také nepochybně zpřísní požadavky na bezpečnost práce a ochranu zdraví při práci po převzetí příslušné legislativy v českých firmách, což jistě vyvolá zvýšené náklady na zajištění potřebných ochranných a pracovních pomůcek. [35]

Podle ing. Sedláčka pro zajištění nových vlákenných směsí bude důležité využití obnovitelných surovin z tuzemské produkce (např. len, konopí) a zvyšování jejich podílu na celkové spotřebě surovin v textilním průmyslu. V důsledku zvýšené konkurence bude pokračovat snižování výrobních nákladů, zejména podílu fixních nákladů. To vyvolá potřebu přijmout nová řešení v logistice, ale také při zavádění informačních a komunikačních technologií ve výrobních podnicích pro zprostředkování mezivýrobních vazeb a vztahu mezi výrobou a obchodem. Ze strany státní správy bude nezbytné vytvořit programy zaměřené na podporu řešení těchto potřeb průmyslu ve výše uvedených oblastech a určené zejména pro malé a střední podniky, a to jak v rámci sektorového operačního programu s možností napojení na strukturální fondy po vstupu České republiky do EU, tak i v programech vědy a výzkumu. Na základě řady prognóz změn konkurenčního prostředí, které působí ve světovém obchodu, a vývoje makroekonomických podmínek České republiky lze odhadovat další perspektivy dynamiky těchto odvětví takto:

- výrobová restrukturalizace a ústup od práce v mzdě povede ke zvyšování podílu přidané hodnoty na výrobku a zvyšování nárůstu výkonů a tržeb,
- bude pokračovat pokles počtu zaměstnanců ve výrobě daný nutností zeštíhlovat podniky a potřebou růstu produktivity práce, při snižování nákladů. Růst výkonů a tržeb za prodej výrobků a služeb bude příznivě ovlivněn změnami ve struktuře vyráběného sortimentu výrobků a poklesem podílu práce ve mzdě. Z ekonomických ukazatelů očekáváme růst rentability nákladů vedený snahou snižovat především podíl fixních nákladů. Předpokládáný růst počtu ekonomických jednotek, které vytváří zisk se projeví příznivě v rentabilitě vlastního kapitálu,
- předpoklad vývoje moderních technologií, užitných vlastností a materiálů v OTP.

V posledním období byla uplatněna řada investičních pobídek, jejichž pozitivní účinek na zvýšení investiční aktivity organizací lze očekávat i v následujících letech.

4.2 Strategie vývoje textilního a oděvního průmyslu

Asociace textilního, oděvního a kožedělného průmyslu dále jen ATOK zpracovala na objednání Ministerstva průmyslu a obchodu „Strategii textilního a oděvního průmyslu“, která má dvě etapy. Tento projekt měl v první etapě za cíl :

- definovat budoucí podnikatelské prostředí a změny, které nastanou textilnímu a oděvnímu průmyslu po vstupu ČR do Evropské unie,
- vyhodnotit působení změn na jednotlivé segmenty činnosti podniků textilního a oděvního průmyslu TOP,
- určit strategické cíle odvětví v souladu se závazky ČR při vstupu do Evropské unie a se strategií evropského textilního a oděvního průmyslu zaměřenou na zvyšování konkurenceschopnosti odvětví,
- definovat postavení textilního oděvního průmyslu v rámci zpracovatelského průmyslu,
- zhodnotit konkurenceschopnost na základě analýzy výkonnosti – v čem jsou podniky konkurenceschopné a v čem ne,
- co pro konkurenceschopnost udělat a opačná bilance, co se stane, když se doporučené zásahy v podnikání firem a hospodářské politice neuskuteční.

Odborným týmem strategie byla zpracována rámcová strategie pro textilní průmysl TP a oděvní průmysl OP pro období 2004 – 2008. V této strategii byla zpracována Vize TP a OP: „Přeměnit se z výrobce textilních nebo oděvních výrobků mající charakter komodity s nízkou přidanou hodnotou na odvětví vyrábějící inteligentní výrobky pro osobní a výrobní spotřebu.“

Vize obsahuje čtyři perspektivy - strategické cíle, kritické faktory úspěchu, klíčové indikátory výkonu a akční plány.

Strategické cíle OP:

Finance – zvýšit počet podniků, které produkují EVA (ekonomická přidaná hodnota) na 55% posílit kapitálovou strukturu těchto podniků tak, aby byly schopny využívat nové technologie a síťovat.

Trh a zákazníci – zvýšit prodejní výkonnost OP České republiky na vyspělých trzích, udržet a posílit pozici módního centra pro střední a východní Evropu. Vytvořit síť s využitím potenciálu MSP (malé a střední podniky), podpořit centrální podniky sítě tak,

aby byly schopny vytvářet EVA. Dosáhnout nadstandardu v kvalitě a užitných vlastnostech výrobků. Vstoupit na trh s inteligentními výrobky.

Procesy – přesun do výrobkově orientované struktury hodnotového řetězce do hodnotového řetězce založeném na marketingu, inovacích, technologií řízení zakázek i výrobní technologie.

Učení a inovace – zvýšit počet oděvních odborníků, kteří by byli být schopni nositeli inovací a nových myšlenek v OP i na něj navazujících službách. Zefektivnit strukturu učebních plánů s důrazem na inovativní a kreativní dovednosti.

Kritické faktory úspěchu – mohou být například vybudování systému vyhledávající na trhu příležitosti k dodávce sofistikovaných výrobků jako základ konkurenceschopnosti a nahradit tak vysoký podíl práce ve mzdě. Dalším faktorem by mohl být rozvoj výroby individuálních zakázek a rozvoj vertikál, kde je konfekce přímo prodávána spotřebiteli ve vlastní obchodní síti. Výrazné zvýšení kapacit pro výzkum a vývoj oděvních materiálů, designu oděvů jako pro osobní tak výrobní spotřebu a vytvoření efektivní infrastruktury pro inovační politiku například pro návrhářské centra se mohou zdát jako další kritické faktory úspěchu.

ATOK v I. Etapě této strategie se také zaměřil a analyzoval ohrožení stability regionů při výrazném růstu nezaměstnanosti. Jejich odhad vývoje je, že pokud se textilní a oděvní průmysl bude vyvíjet dále v prostředí nepříznivého pro jejich rozvoj (recese, agresivní import z Asie atd.), nastanou v nejbližším období následující problémy v České republice s celostátními dopady zejména v zaměstnanosti:

- ✓ skupina TH (skupina podniků tvořících hodnotu) je z hlediska konkurenceschopnosti životaschopná a je předpoklad, že se na trhu udrží. I přes tento odhad budou podniky snižovat stav zaměstnanců a nákladů. Podniky začnou s modernizací a přecházením na výrobní zařízení s vyšší automatizací, což umožní přibližovat se produktivitě v zemích EU. Budou se zvyšovat požadavky na vyšší kvalifikaci určitých profesí a tím se změní struktura zaměstnanců.
- ✓ zhruba 30 tisíc zaměstnanců skupiny ZT (skupina ztrátových podniků) s největší pravděpodobností přibudou v příštích letech k nezaměstnaným. Tato skupina podniků by měla změnit podnikatelské strategie, zapojit se

do inovačních a modernizačních programů, případně využít podpory strukturálních či jiných fondů.

- ✓ část zaměstnanců z 28 tisíc ze skupiny OST (skupina ostatních podniků) je relativně ohroženo, pokud jejich zaměstnavatelé radikálně nezmění podnikatelskou výkonnost.

Další z několika analýz této etapy se týká současného stavu vzdělání z hlediska TOP a posouzení jeho zlepšení pomocí relevantních programů podpor. Řada problémů se odvíjí ze složení zaměstnanců v textilním a oděvním průmyslu. Pro ukázkou v roce 2002 byla takováto následující struktura zaměstnanců:

Textilní průmysl	Oděvní průmysl
<i>Podíl dělníků</i>	<i>Podíl dělníků</i>
88%	87%
<i>Podíl žen</i>	<i>Podíl žen</i>
69%	90%
<i>Struktura podle vzdělání</i>	<i>Struktura podle vzdělání</i>
Základní 28%	Základní 14%
Vyučení 54%	Vyučení 64%
Vyučení s maturitou 4%	Vyučení s maturitou 6%
Úplné střední odborné 11%	Úplné střední odborné 11%
Úplné střední všeob. 2%	Úplné střední všeob. 3%
Vysokoškolské 1%	Vysokoškolské 2%

Analýza ATOKu v oblasti lidských zdrojů prokázala, že se stávající strukturou zaměstnanců není odvětví dostatečně připraveno na nutnou modernizaci a automatizaci výroby, kde bude třeba osvojení zaměstnanců práce se složitými stroji, které na jedné straně budou vybavené automatickými prvky a na druhé straně bude kvalita práce záležet na stupni specializace zaměstnanců od výrobních procesů až po obslužné činnosti. Nároky na dělníky zaučené i nezaučené budou vzrůstat. Pracovníci vyučení v oboru budou pro firmu perspektivnější než pracovníci pouze zaučení.

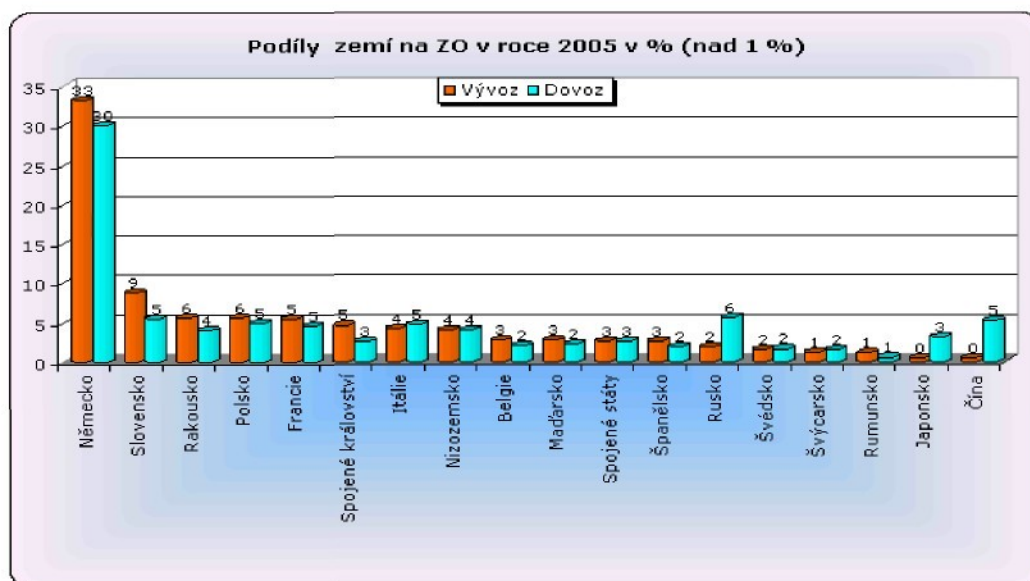
Konkurenceschopnost je stále určována kvalitou, rychlostí dodávky, spolehlivostí, pružností, což je ve finále souhrn činností kontrolorů, mistrů, personálu laboratoří, dílen a expedice. Dalším požadavkem, zejména pro pracovníky technického zaměření nebo marketingového, bude v jazykových dovednostech. V dělnických profesích bude sice možno částečně zaměstnat pracovníky například z východu nebo Asie za výhodnějších mzdových podmínek, ale i tady bude nutnost komunikace s nimi.

Jako další faktor možného ovlivnění konkurenceschopnosti a pozitivního vývoje TOP na evropském trhu může být to, že TOP České republiky nevlastní na světovém ani evropském trhu svoji silnou značku. Evropská komise a představitelé textilního průmyslu prosazují to, že by všechny výrobky, které jsou vyrobené v EU měly mít stejnou výrobní značku Made in EU. Zastávají názor, že Evropská unie je ekonomickým faktem, společně vystupuje ve světě a má jednotný trh, a proto by měla existovat identifikace zboží s unií. Značka vyrobeno v Evropské unii by měla přinést lepší podvědomí o tomto společenství ve světě. Unie už vytvořila značku „Made in Europe“ čistě pro textilní zboží v naději, že pomůže odlišit kvalitní oblečení od laciných dovozců z Asie. Podle některých expertů značka Made in Europe znamená „vysokou kvalitu, vyšší cenu, elitní výrobky pro movité zákazníky.“ [36]

Návrh Evropské komise vytvořit společnou značku má také spousty odpůrců. Příliš obecnou značku EU považuje protestující organizace za absurdní ideu, omezující globální evropský byznys. Valná většina obchodníků v Evropské unii je proti v čele s Německem. V Německu panuje převládající názor, že by to mohla být velká rána pro jeho export, protože s pojmem „Made in Germany“ si lidé spojují vlastnosti, jakými jsou kvalita, spolehlivost a pokrokové řešení. Kdyby došlo k zavedení společné značky tak by se tato změna nejvíce dotkla právě Německa, protože je největším evropským exportérem (Graf. č. 31).

Menším státům jako je Česká republika by zavedení označení Made in EU pomohlo zlepšit odbyt českých výrobků a zlepšilo by to prestiž tuzemských výrobců. [37]

Graf č. 31 Podílu zemí na zahraničním obchodu v roce 2005 v %. [38]

5 Vlastní doporučení

Domnívám se, že dávat samospasitelné doporučení firmám, které podnikají v oblasti oděvního a textilního průmyslu není opravdu snadné. Každá firma nebo podnik, by měla využít všech dostupných možností, jak čelit problémům a být konkurenceschopná na trhu proti zemím třetího světa a EU. Pokud si výrobci a firmy chtějí do budoucna udržet své postavení na trhu, měly by mít podle mého názoru dobře připravenou strategii výroby a prodeje a to tak, aby byla velmi efektivní. Pro udržení konkurenceschopnosti je třeba vytvořit odpovídající podmínky, aby výrobní proces a následný prodej opravdu naplnily představy firmy. Mezi velmi důležité předpoklady pro naplnění výsledků firem patří propracovaná firemní strategie, která neopomene žádné důležité faktory ovlivňující úspěšnost výroby a kooperace s partnery potřebnými pro zajištění kvalitního a úspěšného výrobního procesu. Podle mého názoru mezi tyto předpoklady patří fundované a kvalitní vedení, efektivní výrobní proces, vysoká přidaná hodnota, marketingová a mediální propagace a v neposlední řadě též personální zabezpečení a komunikace s dodavateli a odběrateli. Pokud chtějí být firmy úspěšné i na zahraničních trzích a mají zájem získat odbyt pro své výrobky nesmějí podcenit v personální politice ani takové věci jako například jazykovou připravenost vedoucích pracovníků a neustálé zlepšování a zvyšování kvalifikace zaměstnanců. Toto je nutné hlavně proto, že výrobní proces se velmi výrazně automatizuje, inovuje a modernizuje, což pochopitelně klade vysoké nároky na schopnosti všech zainteresovaných lidí, kteří se na výrobním procesu podílejí. Je třeba tyto změny rychle zvládat a přizpůsobovat se jim, jelikož v konečném efektu mohou velmi výrazně ovlivnit kvalitu výrobního procesu a i samotného výrobku a jeho následnou prodejnost. Je velmi důležité přicházet stále s novými a novými výrobky, aby firmy byly stále o krok napřed před konkurencí a nepřicházely o své místo na trhu. Další a podle mého názoru velmi důležitou součástí strategie firem je orientace v legislativě EU a možnosti poskytování grantů, nebo jiných podpůrných opatření v rámci rozvoje tohoto průmyslového odvětví v celé EU. Dovolím si tvrdit, že neméně důležitou roli v úspěšnosti firem na trhu hraje marketingová strategie a sledování potřeb zákazníků a módních trendů. V každé úspěšné firmě je nutností mít i lidi kteří se budou zabývat tím co ostatní chtějí po čem touží a co by firmě mohlo přinést úspěch na trhu a nemalé prostředky, proto je z mého pohledu důležité investovat finance i do této oblasti, která má úzkou návaznost na koncového

spotřebitele. Je třeba velmi flexibilně reagovat na požadavky trhu, dodávat výrobky v novém a kvalitním designu a reagovat na módní trendy nebo je sám vytvářet.

6 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo popsat vývoj textilního a oděvního průmyslu v ČR v letech 1990 – 2005 s výhledem do roku 2015. Ucelený přehled o vývoji textilního a oděvního průmyslu z různých zdrojů zatím neexistuje, proto jsem se snažila prostřednictvím této bakalářské práce tento přehled z věrohodných zdrojů vytvořit. Byly použity informace z Českého statistického úřadu, Svazu průmyslu a dopravy ČR, Ministerstva průmyslu a obchodu a Asociace textilního, oděvního a kožedělného průmyslu. Výsledkem je poměrně celistvý pohled na vývoj od roku 1990 – 2005.

Tato práce obsahuje různé oblasti vývoje tohoto odvětví. Ukazuje vývoj výroby několika vybraných druhů textilních i oděvních výrobků. Dále přibližuje ekonomickou stránku tohoto odvětví zaměřenou na průměrný počet pracovníků, na počet podniků tohoto odvětví, na průměrné měsíční mzdy v poměru s celou ČR a vývoj tržeb. Tyto ekonomické aspekty jsou velmi zajímavé z důvodů velkých změn, které tento průmysl postihly.

Jednou z největších změn, která nastala nejen v textilním a oděvním průmyslu byl vstup České republiky do Evropské unie 1. května 2004. Proto jednou z dalších částí této práce je pohled na současný stav a vliv EU na textilní a oděvní průmysl. Tento vstup sebou nese několik razantních změn v obchodování v rámci zemí patřících do EU. Například padly celní bariéry, byly odstraněny překážky při překročení hranic v rámci EU, zvětšil se vnitřní trh, což mělo velmi pozitivní vliv na zahraniční obchod. Dalším velkým ovlivněním textilního a oděvního průmyslu byla postupná liberalizace v textilním a oděvním průmyslu a zrušení kvantitativních kvót na dovoz textilu z třetích zemí jako je Čína nebo Indie. Toto omezení bylo dáno Dohodou o textilu a oděvech sepsanou 1. ledna 1995 a k 1.1.2005 byla zrušena. Po tomto datu přestal být chráněn trh EU před dovozem textilu a oděvu z třetích zemí, což mělo za následek velký příliv textilních a oděvních výrobků do ČR a ostatních zemí EU. Kromě toho EU a spousta dalších států podepsaly Kjótský protokol, který má snížit emise skleníkových plynů.

Podstatným faktorem, kterým se bakalářská práce zabývá, je vývoj poměru kurzu koruny vůči dolaru a eura. Vývoj kurzu je pro proexportně orientované textilní a oděvní firmy klíčový. Koruna od 90. let posílila a to mělo za následek zlevnění importu a zdražení exportu z ČR, což je pro českou ekonomiku a podniky, které zabývají exportem do zahraničí nevyhovující.

Jedním z dalších úkolů bylo seznámení se strategií vývoje textilního a oděvního průmyslu do roku 2015. Byly použity údaje a informace zpracované Ing. Sedláčkem a Asociací textilního, oděvního a kožedělného průmyslu. Bylo poukázáno na to co ovlivňuje vývoj tohoto odvětví a jak se tomu vyvarovat a popřípadě čelit.

V závěru bakalářské práce byl stanoven cíl navrhnout vlastní doporučení změn pro výrobce textilního a oděvního průmyslu v ČR k udržení dobrého postavení na trhu.

V této práci byly zmíněny oblasti, které by sami o sobě stačily na další diplomovou nebo bakalářskou práci. Například oblasti týkající se ekonomického zaměření tohoto průmyslu, vliv vstupu České republiky do Evropské unie nebo působení Číny a Indie na textilní a oděvní průmysl v ČR. Věřím, že přečtení této bakalářské práce studenty dalších ročníků osloví a navážou na ní vypracováním další studie nebo analýzy konkrétní oblasti zaznamenané v této práci.

7 Použité zdroje a literatura

- [1] <http://www.czso.cz>, Historie úřadu, 15.3. 2006
- [2] <http://www.spcr.cz>, Základní informace, 15.3. 2006
- [3] <http://www.mpo.cz>, Ministerstvo, 15.3. 2006
- [4] <http://www.atok.cz>, Informace o ATOK, 15.3. 2006
- [5] Odd.informačních služeb ČSÚ, PhDr. Michaela králová, 27.6. 2005
- [6] <http://www.atok.cz>, <http://www.mpo.cz>, 13.2. 2006
- [7] <http://www.businessinfo.cz>, Zahraniční obchod, 16.1. 2006
- [8] <http://www.czso.cz>, Odvětvová klasifikace ekonomických činností, 31.1. 2006
- [9] <http://www.spcr.cz>, Statistika 14.3. 2006
- [10] <http://www.czsu.cz>, Publikace, 28.1.2006
- [11] http://nb.vse.cz/~marik/publik/investice/OKEC_DB.doc, Studie Ing. J. Sedláčka
- [12] http://nb.vse.cz/~marik/publik/investice/OKEC_DB.doc, Studie Ing. J. Sedláčka
- [13] http://nb.vse.cz/~marik/publik/investice/OKEC_DB.doc, Studie Ing. J. Sedláčka
- [14] http://nb.vse.cz/~marik/publik/investice/OKEC_DB.doc, Studie Ing. J. Sedláčka
- [15] http://nb.vse.cz/~marik/publik/investice/OKEC_DB.doc, Studie Ing. J. Sedláčka
- [16] www.EU.cz, www.EU.com
- [17] www.EU.cz, www.EU.com
- [18] www.businessinfo.cz, Zahraniční obchod, 25.1. 2006
- [19] <http://www.textil.cz>, Analytické tabulky, 15.2. 2006
- [20] <http://www.podnikatelskélobby.cz>, Podnikatelské lobby 1/2003
- [21] <http://www.cnb.cz>, člen bankovní rady ČNB L.Niedermayer
- [22] <http://www.atok.cz>
- [23] <http://www.revuepolitika.cz>, Petr Mach, únor 2005
- [24] <http://www.atok.cz>
- [25] <http://www.ekonom.cz>, článek Změny na trhu s ošacením po 1.1. 2005, 23.2. 2006
- [26] <http://www.ihned.cz>, článek Čína obléká Evropu, 28.4.2005
- [27] www.EurActiv.cz, Obchod a export, 13.6. 2005
- [28] www.novinky.cz, článek Výrobci tlačí EU k sankcím proti Číně, 10.3.2005
- [29] <http://www.mpo.cz>, Opatření při dovozu textilních a oděvních výrobků
- [30] www.EurActiv.cz, Obchod a export, 29.8.2005
- [31] <http://www.ctlk.cz>, Všeobecné zpravodajství, 7.9. 2005
- [32] <http://www.ihned.cz>, článek Brusel se snaží vyřešit spor o kvóty, 26.8. 2005

- [33] <http://www.ihned.cz>, článek Vůči Číně musíme uspět i bez kvót, 6.9. 2005,
- [34] www.zvedavec.org/pohledySQL.php?clanek_id=1115
www.ipravnik.cz/ipravnik/ipravnik.nsf/0/96F074456289F5F2C1256FB00, 21.4. 2006
- [35] http://nb.vse.cz/~marik/publik/investice/OKEC_DB.doc, Studie Ing. J. Sedláčka
- [36] <http://www.atok.cz> , Strategie textilního a oděvního průmyslu, listopad 2003
- [37] <http://www.hn.ihned.cz>, Brusel/Praha, 14.1.2004, <http://www.mam.cz>, časopis Marketing, 9.2.2004
- [38] <http://www.spcr.cz>, Statistika – dlouhodobý vývoj, 31.3. 2006